ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй овно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган

№ 102 (6292)
МАЙН
26
СУББОТО
1951 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

XXIV ГОРОДСКОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

…нэр Улан-Удын XXIV город… …ртийна конференци нээгдэхэнь. …йна конференцинүүд партийна …цинуудай ажабайдалда ехэ ба …событи болодог. «Партийна оло… — гэжэ нүхэр Сталин заана,— …гөө хүтэлбэрилэгшэдые активууд, …шинүүд, съезднүүд дээрэ тэдэнэй …шагнажа, дутуунуудые шүүм…жэстээ, хүтэлбэрилхы органууд…нэгэн хүтэлбэрилхы нүхэдые …гү, али һунгангүй байжа шал…».

…йна конференцинүүд хадаа пар…рганизацинуудай ажал-ябуулгын …ые гаргадаг, большевистскэ …ал ба өөрыгөө шүүмжэлэлые …үлжэ, дутуунуудые элирүүлдэг, …хүдэлмэрине саашадань дэб…амые хараалдаг, партийна ор…нуудай урда табигдажа байһан …рилгонуудые шиидхэлгэдэ ком…үүдые элсүүлдэг байна.

…городской партконференци ха…нин обкомой IV пленумһээ хоёр һара үлүүтэй болоод …ба. Пленум хадаа ВКП(б)-гэй …горкомуудай, райкомуудай ба …ай хүдэлмэрини горьтойнууд …удые элирүүлһэн, республикын …жахын бүхы һалбаринуудые бо…ьтурые саашадань хүгжөөхэ ехэ… хойшолуулашагүй зорилгонуудые …ой парторганизацинн урда таби…ба. Һаяхан боложо үнгэрһэн …партийна конференцинүүд хү…эхи дутуунуудые түргэн зайсуул… ВКП(б)-гэй обкомой пленумэй …бэринүүдые хэрэг дээрэ бэелүүл…нөө тэмсэлдэ партийна организа…ай бүхы хүсые элсүүлгын түг до…рөө.

…ской партийна организаци хадаа …партийна конференцидэ эм…й ба идейнэ талаараа урганхай. …Центральна Комитедые, агууехэ …ба багша нүхэр Сталиниие тойрон …жагсанхай ерэбэ.

…ференци болбол партиин городской …ой тоосоое шагнажа, партийна …ниин хэһэн хүдэлмэриин дүн …тоосоото үе соо олоһон хүдэлмэ… һайн дүй дүршэлые согсолхо …унуудые зоримгойгоор элирүүлхэ …Конференци хадаа партиин Цент…Комитедэй заабаринуудые, обко…ихэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, …ой партийна организацинн ээл…орилгонуудые хараалха байна.

…городской партконференцииһээ хоёр жэл шахуу болоо. Энэ үе соо …ой партийна организаци олониитэ …ай улам ургажа байгаа үйлэдбэ… политическэ элэбхине толгой…ахын ба культурын дэбжэлтын …коммунистическэ байгуулалтын …партиин табиһан зорилгонуудые …ын түлөө тэмсэһэн байна.

…ской промышленность үнгэрһэн …соо продукци бүтээн гаргалтые …дээшэлүүлжэ, түсэбтэ даалгаба…улүүлэн дүүргэв. 1950 оной …промышленностиин бүтээн гарга…зой продукциин хэмжээн 1949 …ой сасуулбал 101,9 процент, …урда тээхи 1940 онтой сасуулбал …процент болоо. Эдэ амжалтанууд …стическэ мүрысөө үргэнөөр дэл…энэй, стахановска ажалай түрүү …ые нэбтэрүүлһэнэй, үйлэдбэ…культурые дээшэлүүлһэнэй ашаар …а. Үнгэрһэн жэлдэ коммуналь…ын барилга, городые болбо…алтай болголго, советскэ худал…наан зарим тэды һайжараа. …нинуд ба культурно-гэгээрэлэй …ргаануудай тоо олошороо.

…ской партийна организаци хадаа …Центральна Комитедэй заабари… бэелүүлэн, олониитын дунда …ческа хүдэлмэреэ шангадхаһан, …ын формоороо национальна, …социалистическэ культурые …үгжөөхын түлөө, идеологическа …уулгануудта эсэргүү шууд тэм…эн байна.

…р, эдэ түйлалтанууд городой …енна олохон предприятинуудай …рида, ажахын бэ культурна бай…ын шухала участогуудта бии …ехэнүүд дутуунуудые заахалзар…аргуулха ёһогүй.

…ой промышленностиие пиитэ …абажа харахада барэг һайн по…тай байбашье, гээгдэжэ ябаһан …тинуул үсөөнбэшэ бии. 1950 …одой 15 предприятинууд валовой … бүтээхэ түсэбөө дүүргээгүй. …тоодо механизированнэ шалэй …удно-заһабарилгын, Дээдэ-Березовкын хриписын, модо-үйлэдбэрилгын заводууд, кондитерскэ фабрика ба бусад ороно. Мүн түмэр замай Улан-Удын узелай зарим предприятинууд хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилөө.

Валовой продукци бүтээн гаргаха даалгабаряа дүүргэһэн ба үлүүлэн дүүргэһэн предприятинуудташье үйлэдбэрине эмхидхэхэ хэрэгтэнь ехэнүүд дутуунууд бии. Голодһо гаргаха, зэбсэг түхеэрэлгэнүүдээ мини байлгаха, түүхэй эд, электроэнерги ба бусад материалнуудые гамгүйгөөр гаргашалха ушар үзэгдэнэ. Тиимэһээ олохон предприятинууд продукциин өөрынь үнэ химдаруулха, нөөсэлгэ хэхэ даалгабаринуудаа дүүргэнэгүй. Городой предприятинуудта бии байгаа резервүүд продукци бүтээн гаргалгые дээшэлүүлхын, тэрэнэй өөрынь үныe химдаруулхын тулада хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэ хадаа мүн промышленна олохон предприятинуудай партийна организацинуудай хүдэлмэридэ горьтойхон дутуунуудай бии байһые гэршэлнэ.

Городой ажалшадые культурна ажаһуудалаар талаарнь хангаха үүргэтэй олохон предприятинууд ба эмхи зургаанууд ажалшадай улам ургажа байгаа эрилтые үшөө хүсэд хангажа шаданагүй.

Партийна эхин организацинууд хадаа ажахын ба культурна байгуулалтын бүхы һалбаринуудые хүтэлбэрилгэдэ партийна органуудай түшэг тулгуури мүн. Ажахын-политическэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада партийна органууд хадаа партийна эхин организацинуудай хүдэлмэрине һайжаруулха тухай саг үргэлжэ оролдохо, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ, тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ ёһотой. Теэд партиин райкомууд ба горкомой зүгһөө эхин партийна организацинуудые хүтэлбэрилгэдэ ёһо тэдыгээр, хөйрог нобшоор хандаха ябадал үзэгдэдэг гэжэ районно партконференцинүүд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байха юм. ВКП(б)-гэй райкомууд ба горком болбол партийна эхин организацинуудта багаар туһалдаг, партийна хүдэлмэриин һайн дүй дүршэлые согсолон дэлгэрүүлдэггүй, партийна эхин организацинуудай секретарьнуудые дутамагаар һургадаг байна. ВКП(б)-гэй горкомой секретарьнууд ба бусад хүдэлмэрилэгшэд городой томонуудшье предприятинуудай эхин парторганизацинуудта үсөө ябадаг байна.

Эдэ баримтанууд хадаа партийно-политическэ хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулха тухай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй эрилтые партиин горкомой хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байһые харуулна.

Олохон предприятинууд ба эмхи зургаануудай хүдэлмэрине партиин райкомуудай ба горкомой гүнзэгыгөөр мэдэдэггүй, тэдэниие халирхайгаар хүтэлбэрилдэг тухай партконференцинүүд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна. Мүн хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн олохо, зүбөөр хубаарилан табиха ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ, партийна гэгээрэлые эмхидхэлгэдэ, ажалшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулгада горьтойнууд дутуунууд элирүүлэгдэһэн байха юм. Партиин райкомууд ба горком болбол парти, правительствын директивэнүүдые бэелүүлхын тулада эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхын орондо, олон тоото шиидхэбэринүүдые гаргаад, тэдэнээ хаһа саг соонь гүйсэдхэхые оролдодоггүй гэжэ партийна конференцинүүд дээрэ тон зүбөөр тэмдэглэгдэһэн байха юм.

Городской партконференци хадаа городой партийна, советскэ ба ажахын органуудай бүхы хүдэлмэрине һайжаруулхын тулада, городской партийна организациин урда табигдажа байһан ехэнүүд зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй хүсэтэ зэбсэгые бүхы хэмжээгээр хэрэглэхэ байһаниинь лабтай.

Городской партконференци болбол партиин горкомой ба шалгалтын комиссиин шэнэ составые һунгаха байна. Партийна хүтэлбэрилхы органдо эгээл эрхим, хэрэг дээрэ шалгагдаһан, партида хизааргүй үнэн сэхэ, тэрэнэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлжэ шадаха большевигүүдые конференциин һунгаха байһаниинь лабтай.

XXIV городской партийна конференциин делегадуудта большевистскэ амар мэндэ!

Малажалай байрын типовой проектнүүд

…ной колхозуудта малажалай …н барилга үргэн далайсатай …ябуулагдажа байна. Малажа…ла …типовой байрануудые хириисээр, саманаар, модоор ба бусад нютагай материалнуудаар бариха проектнүүдые «Сельхозстройпроектын» бүхэсоюзна конторо зохёогоо.

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД БА МЕХАНИЗАТОРНУУД!

ҮНДЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАЖА, ТАРИЛГАЯА ТҮРГЭН ДҮҮРГЭЕ!

☆

„Байкал“ колхоздо

Хабарай полевой хүдэлмэринүүдые эхилхэ зуураа, Кабанскын аймагай загаһа барилгын «Байкал» колхозой колхознигууд тарилгаяа богони болзор соо эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ гэһэн социалистическэ уялга абанхай. Уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ, майн 18-да эртын ороһоголго культурануудай тарилгые дүүргэбэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой сеялкэшэн Владимир Третьяковай уряагаар мүрысөөндэ оролсоһон тус колхозой сеялкэшэд Андрей Михайлович Воронов, Илья Дмитриевич Суворов гэгшэд ажалайнгаа нормые саг үргэлжэ 120 ба дээшэ процент дүүргэнэ. Тэдэнэрһээ мүн сеялкэшэн Иван Иванович Кыштымов гээгдэнэгүй. Сеялкэнүүдэй хүдэлмэрине һаатуулхагүйн тула плугшад Иван Буторин, Егор Мещенин, Михаил Колмынин гэгшэд үдэр бүри 0,90—1 гектар газар хахална. Борнойшод Анна Гашева, Анфиса Буторина гэгшэд үдэрэйнгөө даабарие 110 процент хүрэтэр дүүргэдэг юм. Тэрэшэлэн таряа шэрэгшэд Яким Попов, Петр Федоров гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилжэ, сеялкэнүүдые үрһэ хүрэнгөөр таһалдуулнагүй.

Хабарай тарилгын хүдэлмэрине муу бэшээр ябуулхатайгаа хамта, «Байкал» артелиин колхознигууд загаһа барилгын зунай сезониие эхилээд, амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна.

М. Савельев.

Пар хахалалга эхилээдүй

МУХАРШЭБЭР. **(Телефоноор абтаба).** Гашейн МТС-эй харьяата колхозууд, тэдэнэй полинууд дээрэ хүдэлмэрилдэг тракторна бригаданууд тарилгын хүдэлмэринүүдые ябуулхатаяа хамта пар хахалалгада орохо бүхы арга боломжотой. Теэд, эндэхи колхозууд 1027 гектар пар хахалха түсэбтэй аад, майн 20-ной байдалаар минил 216 гектар хахалһан байха юм.

Тус МТС-эй 19 тракторна бригаданудай олонхинь пар хахалжа эхилээдүй. Жэшээнь, «Коммунизм», «Үнэн», Сталинай нэрэмжэтэ, «Гигант» колхозуудай полинууд дээрэ хүдэлмэрилдэг тракторна бригаданууд пар хахалалга оройдоо эхилээдүй.

Суулгын МТС-эй харьяата олон колхозууд баһал иимэ байдалтай. Нүхэр Красиковай № 15 тракторна бригада пар хахалалга үниишэй эхилхээр бүхы арга боломжотой байбашье, мүнөө хүрэтэр нэгэшье гектар пар хахалаадүй.

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ хүдэлмэрилдэг нүхэр Хандажановай тракторна бригада тарилгаар түрүү һуурида ябаашье һаа, пар хахалжа эхилээдүй байһаар.

Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, Суулгын МТС-эй директор нүхэр Дашиев, главна агроном нүхэр Жаргалов гэгшэд ерэхэ жэлэй тарилгада газар бэлдэхын түлөө мүртэйгөөр оролдоногүй. Тарилга үргэн фронтоор ябуулхатаяа хамта пар хахалха арга энэ МТС-тэ дүүрэн бии. Теэд, һүүлэй 3 хоног соо энэ МТС бүри нэгэшье гектар пар хахалаагүй.

Б. Дымбрылов.

☆ ☆

Иван Бунеевэй жэшээгээр ажалланабди

Бидэнэр, Закаменэй аймагай доодо-Курбын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг тракторна бригадынхид, хабарай полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэлые дүүргэхэтэеэ хамта Кубаниин суута механизатор Иван Бунеевэй хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй, мүн харьяата колхозойнгоо полевой хүдэлмэриин түсэбтэй танилсажа, улам дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа һэмди. Техникээ һайнаар ашаглажа, сезон соогоо 15 хүсэтэй трактор бүхэнөөр 700-һаа бага бэшэ газар эрхим шанартайгаар элдүүрилхэ, тиин гектар бүриһөө 15 центнер шэниисэ, 14 центнер хабарай хара таряа, 13 центнер овёс ба 9 центнер гречихэ хуряаха гэжэ шиидэһэн байгаабди. Гадна, манай бригадын коллектив сезон соогоо 21 центнер нефтепродукт арбилха, машинануудые заһабарилгада зорюулан табигдаһан мүнгэ зөөри алмаха уялгатай.

Полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрһөө энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэжэ эхилһэн байгаабди. 291 гектар пар ба намарай парай тарилгын урда тээхи борнойлгые 3—4 үдэрэй турша соо дүүргэһэн, түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 2 дахин ехэ культиваци хэһэн, эртын культурануудые тариха газар хаһа саг соонь бэлдэһэн, пар хахалха түсэбөө үшөө апрелиин 25-да 110 процент дүүргэһэн байнабди. Мүнөө тарилга түргэн темпээр ябуулагдана. Майн 15 болотор хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдэй түсэбые 80 процент дүүргээд, условно трактор бүхэнөөр 145 гектар газар (зөөлэн хахалалгаар) элдүүрилээбди. Бригадын түрүү трактористнууд Ким Доржиев, Цыбикдоржи Цыренжапов, Владимир Пахомов, Дугар Хайбзанов гэгшэд бүри һайн показательнуудые түйлаһан, нилээд ехэ хэмжээнэй горючи алмаһан байна. Мүнөө бригадамнай 500 гаран килограмм горючи алманхай. Тракторист бүхэн 10-дахи үдэртөө, арбилһан горючяар хүдэлмэрилнэ.

Кубаниин түрүү механизаторнууд техникые эрхимээр ашаглахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ ороходоо условно трактор бүхэнөөр сезон соо 1100 гектар газар элдүүрилхэ уялга абаһан байгаа. Зүгөөр, манай Бурят-Монголдо полевой хүдэлмэринүүдэй сезоной богони туладань, бидэнэр машинануудайнгаа халаанай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ ёһотойбди. Тэрэнэй тула тракторнуудаа часай графигаар, хоёр халаанда хүдэлмэрилүүлнэбди. Тиихэдээ тракторнууд ба прицепной машинануудай хойноһоо техническэ харууһа саг соонь, нарин нигтаар хэдэг байнабди.

10 жэлэй турша соо тракторна бригадын бригадираар хүдэлмэрилхэ зуураа, тракторна агрегадуудай хүдэлмэрине нилээд шэнжэлэн шудалһан байнаб. Тиихэдээ иимэ нэгэ тобшолол хэһэн байгааб. Машинанууд поли дээрэ ехэ тооһон соо үглөөнһөө үдэшэ болотор, бүхэли үдэр соо ябажал байдаг. Манай эндэ хабартаа һалхитай байдаг. Тиимэһээ, халаан бүхэндэ машинануудай хойноһоо техническэ харууһа нарин нигтаар хээгүй һаа, ямаршье механизм тэнсэхэгүй, хахадшье сезондо һаадгүйгөөр ябажа шадахагүй байна. Юуб гэхэдэ, элһэн ба тооһон машинын хүдэлдэг детальнуудта няалдажа, тэрэниие муудхаадаг ба элээдэг юм. Тиимэһээ тракторист бүхэн машинынгаа хойноһоо техническэ харууһа таһалгаряагүй хэхэ, воздухоочистителиин хүдэлсые саг үргэлжэ хинаха ёһотой. Хабартаа, илангаяа һалхитай үдэр, бидэнэр воздухоочистителиин оёорой тоһые сүүдхэдээ хоёр удаа заабол һэлгэдэг байнабди.

Трактористнууд ба прицепщигүүд халаанаа үглөөнэй 8 часта ба үдэшын 8 часта абалсадаг. Тракторнуудаа бороздаһаань гаргангүй заправка хэдэгбди. Тэрэнэй тула насостой ба шлангтай тусхай заправочна тэргэ бии юм. Зүгөөр, һалхитай муу үдэр полевой стандa ойрохон трактораи хүдэлмэрилжэ байгаа һаань, заправка хэхын тула тэрээниие полевой станда абаашажа, техническэ харууһалга ба заправкаяа тооһогүй газарта, һайнаар хэдэг байнабди.

Трактористнуудай халаанаа абалсаха хэрэгтэ анхарал ехээр хандуулагдана. Халаанай һүүлээр машинануудые тушааң абалсалга хадаа харюусалгатай хэрэг мүн. Тиимэһээ трактористнуудай халаанаа абалсаха үедэ өөрөө байлсажа, машинануудай двигателиин хүдэлмэрине шагнадаг, бусад детальнуудыень шалгадаг ба трактористда зохихо заабари үгэдэгбди.

Мүнөө жэлдэ колхозой правлениин туһаламжаар полевой станда машинануудай байха тусхай сарай баригдаа. Мүн тэрэшэлэн ямар нэгэн шалтагаанһаа эбдэрһэн трактор ба машинануудые түргэнөөр заһабарилхын тула полевой мастерской заһабарилгын шухала зэр зэмсэгтэйгээр байгуулаабди.

Лемегүүд тушаа хэдэн үгэ. Манай колхозой полинууд шулуутай, тиигээд лемегүүд түргэн элэдэг. Нэгэ сезон соо хүдэлмэрилхын тула трактор бүридэмнай 4 комплект лемегүүд үгтэдэг юм. Эдэ лемегүүд манай условидо тон богони болзор соо хэрэглэгдээд лэ элэшэдэг байна. Республикын хүдөө ажахын Министерство болон манай Курбын МТС-эй дирекци хадаа тус колхозой хүрьһэнэй условиие хараадаа абангүй, лемегүүдые хубаана.

Манай механизаторнууд үдэр һүниие илгадгүй, оролдосотойгоор ажаллана. Тиимэһээ тэдээндэ культурно-ажабайдалай һайн условии байгуулха, тэдэнэй дунда политическо-ниитын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ колхозой правлени колхозой болон МТС-эй партийна организацинуудтай хамта бага бэшэ анхарал хандуулна. Мүнөө жэлдэ механизаторнуудай хамтын байра һайнаар түхеэрэгдээ. Полевой станда столово, бани һайнаар түхеэрэгдэһэн ба уранһайханаар шэмэглэгдэһэн улаан булан бии. Тэрээн дотор яһала олон номуудтай библиотечкэ байдаг. Колхозой правлени манай бригадын коллективтэ эдеэ хоолой һайн услови байгуулаа. Полевой станаа улам болбосон түхэлтэй болгохын тула һаялаа бригадынгаа хүсөөр 200 модо таригжа, ногооруулха байнабди.

Манай бригада абаһан уялгануудаа дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ дүүрэн арга боломжотой. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, полевой хүдэлмэринүүдые эрхим шанартайгаар, богони болзорто дүүргэхын түлөө тэмсэхэбди.

Еши-Нима Базаров, Курбын МТС-эй тракторна бригадын бригадир.

Үшөө хэды болотор унжагайруулха юм?

ХОРИ. **(Телефоноор абтаба).** Аймагай колхозууд 9280 гектар пар хахалха түсэбтэй аад, майн 20-ной байдалаар минил 1203 гектар хахалаад байна. 17 колхозуудай 8-ниинь пар хахалжа эхилээдүй. Тэдэнэй тоодо Молотовой нэрэмжэтэ, «Дружба», Калининай, Сталинай нэрэмжэтэ ба бусад колхозууд ороно.

«Красный партизан» колхоз (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Пластинин), Ашангын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз оройдоо 10—30 гектар газар хахалаад байна. Тиихэдэ аймагай олонхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд машинно-тракторна паркда найдаад лэ, мори унаае парта гарганагүй.

Аймагай хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр Афанасьев, Хориин МТС-эй директор нүхэр Петренко «Мүнөө имагтал тарилга хэжэ байһан тула пар хахалха сүлөөгүй байнабди» гээд энэ хүдэлмэрине хойшо татажа байна. Гэбэшье Хориин МТС-эй тракторнууд олон колхозуудта эбдэрээд, мини хэбтэнэ. Мүнөө пар хахалха агротехническэ болзорнууд үнгэрхөө байна. Теэд үшөө хэды болотор унжагайруулха юм?

Д. Санжимитыпов.

Союзна республиканuудай арадай ажахын амжалтанууд

Украинска, Грузинска, Латвийска, Литовско, Молдавска союзна республикануудай Статистическэ Управленинүүд 1951 оной нэгэдэхи квартал соо арадай ажахы хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдые гаргаба.

Украинска ССР-эй территори дээрэ байһан промышленностиин валовой продукци бүтээн гаргаха квартальна түсэбынь 101 процент дүүргэгдээ. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, продукци гаргалгань 22 процентээр дээшэлээ.

Нүүрһэнэй, нефтяной промышленность ба бусад предприятинуудай квартальна түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдээ.

Колосто культурануудые тариха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Тарилгань үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ богонихон болзор соо ба үлүү һайн агротехническэ хэмжээндэ үнгэргэгдөө.

Грузиин промышленность валовой продукциин талаар түсэбөө 104 процент дүүргээ. Нёдондо жэлэй нэгэдэхи кварталтай сасуулхада, валовой продукци гаргалгань 20 процентээр дээшэлээ.

Республика доторнь хабарай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэри бүри эртын болзорнуудта үнгэргэгдэнэ.

Латвийска ССР-эй территори дээрэ байгаа промышленностиин валовой продукци үйлэдбэрилхэ квартальна түсэбынь 101,5 процент дүүргэгдээ. 1950 оной нэгэдэхи кварталтай сасуулбал, промышленностиин валовой продукциин хэмжээн 18 процентээр дээшэлээ.

Литовско ССР-эй промышленностиин валовой продукци үйлэдбэрилхэ түсэбынь 101 процент дүүргэгдээ. Нёдондо жэлэй нэгэдэхи кварталтай сасуулбал, валовой продукци гаргалгань 22 процентээр дээшэлһэн байна.

Молдавска ССР-эй промышленность валовой продукциин талаар түсэбөө 104 процент дүүргээ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө үйлэдбэриинь хэмжээн 38 процентээр дээшэлээд байна.

(ТАСС).

Врач И. В. Нестеровэй дурадхал

Ялтинска городской больницын хирургическа таһагые эрхилэгшэ, Грузинска ССР-эй габьяата врач И. В. Нестеров операциин һүүлээр эдеэрэлхэгүйнь тула пенициллин хэрэглэхэ шэнэ арга зохёоһон ба дурадхаһан байна. Шэнгэн юумэдэ бага хэмжээтэй пенициллин холёод хэрэглэхэдэ тон һайн байба.

Ялтинска больницада, мүн Крымскэ медицинскэ институдай нэгэдэхи ба хоёрдохи хирургическа клиникэнүүдтэ хэгдэжэ байгаа туршалганууд һайн үрэтэй байгша.

СССР-эй элүүрые хамгаалха Министерство аргалалтын-профилактическа эмхинүүдтэ врач И. В. Нестеровэй методые үргэнөөр нэбтэрүүлхыень дурадхаа.

(ТАСС).

Эрхим полевой станууд

АРДАШ. (Азербайджанска ССР), майн 24. (ТАСС). Жэгдээр ургаһан чинар модонуудай һүүдэртэ хоёр дабхар гоё байшан холоһоо харагдана. Энэ хадаа Ардашска районой Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин жэшээтэ полевой стан мүн. Эндэ уншалгын уужам ехэ зал, столово, фельдшерскэ пункт, хүүгэдэй ясли, амарха комнатонууд бии.

Районой томолхогдоһон колхозуудта арбаад тиимэ байшангууд баригданхай. Колхозуудай партийна организацинууд полевой стануудта ниитэ-политическэ ба культурна хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Эндэ хөөрэлдөөнүүд хэгдэнэ, артистнууд, уранһайханай самодеятельностиин коллективүүд наада табина.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Колхозой коммунистнууд баян ургасын түлөө тэмсэнэ

Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой партийна организаци (секретаринь нүхэр Цырендоржиева) хабарай тарилгын эхилхэһээ хойшо колхознигуудай дунда нийтэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна.

Полевой хүдэлмэриин эхилхын урда тээ энэ колхозой коммунистнууд полевой стануудта, тракторна вагончигуудта нийтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха зорилгые партийна суглаан дээрээ үргэнөөр зүбшэн хэлсэһэн, хабарай полевой хүдэлмэриие һайнаар үнгэргэхэ ябадалда зорюулагдаһан практическа хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байха юм.

Парторганизаци хадаа нийтэ-политическэ хүдэлмэриие полевой стануud дээрэ ябуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна.

Таряанажалай гурбан бригадануудай полевой стануудта улаан булангууд түхеэрэгдэжэ, плакат, лозунгнуудаар, парти ба правительствын вождьнорой портредүүдээр шэмэглэгдэһэн байна. Гадна, газетэ ба журналнууд хүрэхэ сооһь захигдаһан, показателиин досканууд түхеэрэгдэһэн байха юм.

Полевой стануудай улаан булангуудта газетэ, журнал уншалга эмхидхэгдэдэг, түрүү сеяльщигүүд ба тракториstнуудай дүй дүршэл тухай ба бусад темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэдэг. Таряанажалай бригадануудай бригадирнууд-коммунистнууд нүхэд Ринчинов, Бальжинимаев ба Цыренов гэгшэд үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ үдэр бүриингөө хүдэлмэриин дүнгүүдые мэдээсэжэ, эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй амжалтануудые онсо тэмдэглэдэг байха юм. Колхозой правлени ба партийна эхин организаци 5 хоноод лэ социалистическэ мүрысөөнэй дүн гаргадаг, эрхим бригададань дамжуулгын Улаан туг барюулдаг байна.

Агитаторнууд нүхэд Цыренов, Эрдынеева, Бадмаев, Цыремпилов, Нимаев ба бусад хөөрэлдөөнүүдые хододоо үнгэргэжэ, колхозой ба бригаданuудай түрүү хүнүүд тухай хэлэжэ үгэдэг ба артелиингээ гэшүүдэй дунда социалистическэ мүрысөө эмхидхэдэг байха юм. Тэдэнэр бригадануудта «дайшалхы хуудаһануудые» гаргажа, тэдээн дээрээ түрүү бригадануудай амжалтануудые харуулдаг, нормоо дүүргэдэггүй, хүдэлмэридөө голодһо гаргадаг зарим хүдэлмэрилэгшэдые хурсаар шүүмжэлдэг юм. Эдэ бүгэдэнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, полевой хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха ябадалда туһална.

Энэ партийна организациин коммунистнууд агитаци ябуулхаһаа гадна, мүн ажал хүдэлмэри дээрэ эрхим жэшээ харуулдаг, Коммунист нүхэр Зоригтуев таряа зөөлгэ дээрэ хүдэлмэрилхэ зуураа, сеялкэнүүдэй һаадгүйгөөр ябалгые хангана. Тэрэнэй ашаар тракторист-коммунист Б. Дымбрылов трактораараа 2 сеялкэ жүдхүүлэн үдэр бүхэндэ 47 гектар тарилга хэнэ. Дымбрылов хадаа иимэ һайн амжалтануудые хододоо туйладаг байха юм. Хабарай тарилгые түргэнөөр дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ мүн коммунистнууд-сеяльщигүүд Ж. Доржиев, Бальжинимаев, Цыренов, Ринчинов ба бусад үдэр бүхэндэ эрхим жэшээ харуулна.

Нийтэ-политическэ хүдэлмэри колхознигууд ба механизаторнуудай дунда саг үргэлжэ ябуулһанай, коммунистнуудай ажалаараа жэшээ харуулдагай ашаар хабарай полевой хүдэлмэри энэ колхоздо һайнаар ябуулагдана. Тус колхоз полевой хүдэлмэриие бусад колхозуудта орходоо оройшог эхилһэн болобошье, майн 15-най байдалаар хабарай тарилгаараа аймаг соо нэгэдэхи һуури эзэлжэ, аймсоведэй гүйсэдкомой ба ВКП(б)-гэй айкомой дамжуулгын Улаан туг абаһан байха юм.

Колхозой коммунистнууд нийтэ-политическэ хүдэлмэреэ улам һайжаруулна, социалистическэ мүрысөө бүри үргэдхэнэ. Тэдэнэр хабарай тарилгын ябасые саашадань түргэдхэхэ хэрэгтэ дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн ябадалые ашаглаһан байна. Коммунистнууд ба комсомолецууд хадаа «Дамжуулгын Улаан тугые саашадань барижа ябалга колхозник бүхэнэй хүндэтэ уялга мүн» гэһэн хөөрэлдөөнүүдые тарилгада ябаһан колхозкигуудай дунда үнгэргөө. Тиигэжэ, социалистическэ мүрысөөн улам үргэнөөр дэлгэрээд, ажалай бүтээсэ бүри дээшэлһэн байна. Тэрэнэй эсэстэ колхозынь майн 20-ной байдалаар аймаг соогоо нэгэдэхи һуури дахин эзэлжэ, Улаан тугаа бэхээр барижа ябана.

Мүнөө колхозой коммунистнууд хадаа оройн ороохото ба овощной культурануудай тарилгые, пар хахалалгые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ артелиингээ гэшүүдые элсүүлжэ байна.

А. Антонов.

Тракторна бригадын улаан булан

Хабарай тарилгын үедэ полевой стануудай, тракторна бригадануудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн улаан булангууд колхознигуудай ба механизаторнуудай дунда нийтэ-политическэ болон культурна хүдэлмэри олон аргаар ябуулдаг байна. Баргажанай МТС-эй нүхэр Зайгановай хүтэлбэрилдэг тракторна бригадын дэргэдэхи улаан булан өөрынгөө үүргые һайнаар дүүргэнэ. Тэндэ механизаторнуудай сүлөөтэй сагаа культурнаар амаран үнгэргэхэдэ таарамжатай бүхы условинууд бии болгогдонхой.

Ажалайнгаа һүүлээр трактористнууд улаан булангдаа сугларжа, шатар, даам, домино наадана. Улаан булангдань политическэ, уранһайханай, хүдөө ажахын ба бусад номууд элбэг. Сталинска шангай лауреат А. Фадеевэй «Залуу гварди» гэжэ романиие механизаторнууд хамтадаа уншаа. Мүнөө тэдэнэр С. Бабаевскиин «Алтан одоной кавалер» гэжэ номые уншажа байна.

Тэндэ нийтэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар табигданхай. Дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй түсэбые дүүргэлгын дүнгүүд тухай хөөрэлдөө бригадын агитатор Бальжинимаев һаяхан үнгэргөө. Багша-агитатор А. Будаин уласхоорондын байдал тухай лекци уншаа. Энэ лекциие механизаторнууд ехэ һонирхон шагнажа, лекторһээ олон асуудалнуудые һураһан байна. Улаан буланда бусадшье темэнүүдээр лекци ба хөөрэлдөөнүүд болоно.

Трактористнуудай хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд үдэр бүри показателиин доскада бэшэгдэжэ байдаг. Мүн ажалай түрүүшүүлэй нэрэнүүд хүндэлэлэй доска дээрэ бэшэгдэнэ. Ханын газетэ ба «Дайшалхы хуулаһан» саг болзор соогоо гаргагдадаг.

Бригадын гэшүүлэй дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Тэдэнэр үдэр бүхэндэ нормоёо үлүүлэн дүүргэнэ. Трактористнууд Ц. Балдашкиев, Б. Ленхоев, Ц. Цыренов ба бусад 7 гектар газар хахалхын орондо 10—14 гектар хүрэтэр хахална. Сеялкэшэн Ц. Цыбиков, Б. Раднаев гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабари 150—175 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Нүхэр Зайгановай бригада Баргажанай МТС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй. Энэ амжалта туйлаха хэрэгтэнь бригадын улаан булан ехэхэн нүлөө үзүүлһэн байна.

Д. Дондупов.

Эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай шухала зорилго

Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитедэй хоёрдохи пленум һаяхан болоо. Тус пленум хадаа СССР-эй профсоюзуудай X съездын ба гүрэнэй эмхи зургаанудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай III съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн манай республикын профорганизацинуудай профсоюзна хүдэлмэреэ гүрэнэй эмхи зургаануудта зарим тэды һайжаруулһые тэмдэглээ.

Бурят-Монголой АССР-эй гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд арадай ажахын хүгжэлтын түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ талаар өөрынгөө хүдэлмэриие шилээд һайжаруулаа.

Советскэ гүрэнэй аппарадай хэдэн олон хүдэлмэрилэгшэд социалистическэ мүрысөөндэ оролсонхой. Тэрэнэй эсэстэ гүрэнэй түсэбүүд ба даалгабаринуудые дүүргэхэ, хойрог нобшо ябадалнуудтай тэмсэхэ, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха ба гүрэнэй мүнгэ зөөриие химгадаха хэрэгтэ горьтойхон амжалтанууд туйлагдаа. Жэшээлхэдэ, Хойто-Байгалай аймагай Киндигирскэ, Байкало-Кударын аймагай Красноярска сельсоведүүд, Закаменай аймагай Утаата-Далахайн сомоной Совет ба бусад 1951 оной 1-дэхи кварталда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ һайн амжалтануудые туйлаа. Мүн энэ мүрысөөндэ республикын социальна тэдхэмжын организацинуудай, нотариальна конторонуудай хүдэлмэрилэгшэд муубэшэ үрэ дүн туйлаһан байна.

Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюз өөрынгөө гэшүүдые ба ажалшадые идеологическа хүмүүжүүлхэ талаар багабэшэ хүдэлмэри ябуулаа. В. И. Ленинэй ба И. В. Сталинай биографинуудые шудалха кружогууд эмхидхэгдэнхэй. Гадна, профсоюзай хэдэн олон гэшүүд марксистско-ленинскэ теориие бэеэ даагаад шудална. Профсоюзна организацинууд хадаа нийтэ-политическэ, естественно-научна ба бусад темэнүүдээр лекци, элидхэлнүүдые ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй шэнэ урьһаламжа гаргаха тухай Советскэ правительствын тогтоол тунхаглалгатай дашарамдуулан профсоюзна организацинуудта агитационно-нийтын хүдэлмэри бүри шангадхагдаа. Профсоюзай бүхы гэшүүд гүрэнэй шэнэ урьһаламжые бултадаа ехээр захиһан байна. Ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Советэй гүйсэдкомой, МПВО-гэй штабай ба бусад эмхи зургаануудай коллективүүд эрхим жэшээ харуулаа.

Гүрэнэй эмхи зургаануудай профсоюзай райкомууд хадаа республикын колхозуудта хабарай тарилгын кампаниие үнгэргэхэ ябадалда һайнаар туһална. Профсоюзай аймагуудай комитедүүд хадаа республикын аймагуудай 25 колхозуудые шефтээ абанхай.

Гэхэ зуура, профсоюзай областной, районно, нютагай комитедүүд ба профгруппанууд гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые социалистическэ мүрысөөндэ бултыень хабадуулжа шадаагүй, мүн түрүүшүүлэй дүй дүршэлые һулаар дэлгэрүүлдэг ба урмашуулгын элдэб формонуудые дутуугаар хэрэглэдэг, үйлэдбэриин зүблөөнүүдые үнгэргэхэ асуудалнуудта анхаралаа багагр табидаг гэжэ тэмдэглээ.

Профсоюзуудай обком хадаа райкомуудай, месткомуудай ба профгруппануудай хүдэлмэридэ бодото туһаламжа багаар үзүүлнэ. Профсоюзна хүдэлмэрилэгшэдэй семинарнууд үсөөн үнгэргэгдэдэг, профсоюзна эдэбхитэдэй дунда хүдэлмэри һулаар ябуулагдадаг байна. Тиимэһээ гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй оройдоо 87,3 процентнь профсоюзай гэшүүд байха юм. Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые профсоюзай гэшүүндэ хабаадуулха ябалал Яруунын, Сэлэнгын, Бичурын ба Баргажанай аймагуудта иланғана һула.

Профсоюзай обкомой президиум ба тэрэнэй нютагай комитедүүд хадаа политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр ябуулдаг, профсоюзна бюджедээр үгтэһэн мүнгэ зөөриие дутуугаар хэрэглэдэг, гэшүүдтээ материальна туһаламжа багаар үзүүлдэг байба. Мүн профсоюзай обком, тэрэшэлэн райкомууд ба месткомууд ажалшадай гомодолые хаража үзэхэ ба шиидхэхэ талаар советскэ аппарадай хүдэлмэриие һайжаруулха тухай асуудалые профсоюзна организацинуудай зүбшэн хэлсэлгэдэ үсөө табиһан байна.

Ц. Цыбикдоржиев.

43 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур

Барилгын материалнуудай ... грайн комбинадай коллекти... жэлдэ ехэхэн амжалтатайгаа... дэлмэрилжэ байна. Үнгэрһэн ... бэн һара 20 үдэр соо 7 һар... даалгабари дүүргэхэһээ гадн... мянган түхэригэй продукци т... һөө гадуур бүтээн гаргаа.

Тус коллективэй гэшүүд со... листическэ мүрысөө үргэнөө... гэрүүлнэ, автомашинануудай... лорамын болон бусад механ... дай хүсые дүүрэнээр ашаг... шадаһанай ашаар эдэ амжал... дые туйлаһан байна. Модо хү... дэдэг цехын начальник, ком... нүхэр Евсюков пилорамаа ... лаан соо таһалгаряагүй хүд... Тэрэ хадаа цехынгээ гэшүүд... сые зүбөөр эмхидхэһэн байн... хановецууд нүхэд Е. Зан... А. Филиппова, В. Долгов ... бусад пилорамын хүсые дүү... ашаглан, нёдондо жэлэй энэ ... жэшэбэл майн 20 хүрэтэр 110... модо түсэбһөө гадуур хюре...

Комбинат болбол барилгы... до бэлдэжэ, барилгын промы... ностиин предприятинуудта ... лан ябуулха түсэбөө 25 проц... үлүүлэн дүүргээ. Тэрэшэлэ... гэ нөөсэлхэ түсэбөө үлүүлэн... гэһэн байна. Модо вагондо ... ха хүдэлмэриие механизаци... дэлмэришэдэй ажалые хүнг... ба ажалай бүтээсые дээшэлү... байха юм. Модо отологшо ... С. А. Афанасьев, шофёр Ст... болон бусад үдэрэйнгөө норм... дые 200—250 процент хүрэтэр ... гэхэһээ гадна, мүрысөө үүсх... болонхой.

Х. Петр...

Модо урадхуулагшад... мүрысөөн

Баргажанай леспромхозой ... урадхуулагшад модо урадх... сезоной түрүүшын үдэрһөө ... социалистическэ мүрысөө үр... дэлгэрүүлбэ. Тэдэнэр модо ... хуулха түсэбөө 5 үдэрөөр түр... дүүргэхэ уялга абаа.

Тус леспромхозой партийна ... низаци модо урадхуулагшад... да агитационно-ойлгуулам... дэлмэри үргэнөөр ябуулаа. ... торые политическэ талаарнь ... шо нүхэр Гаськов хэдэн ... гуудта болон пикедүүдтэ ... уласхоорондын оршон байдал... асуудалаар элидхэл хэһэн ... Парторганизациин агитаторну... зетэнүүдые үдэр бүри унш... «Москваһаа холо» гэһэн кн... тина эндэхи хүдэлмэришэд ко... тивээрээ харана.

Нүхэд Чепайкин Юркин ... хүтэлбэрилдэг бригаданууд ... рэйнгөө нормые 150—160 пр... хүрэтэр дүүргэн, социалисти... мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

К. Григор...

СОВЕТСКЭ НАУКА КОММУНИЗМЫН АГУУЕХЭ БАРИЛГАНУУДТА АЛБА ХЭНЭ

I. Дэлхэй дээрэ үзэгдөөгүй түргэн темп

Асари ехэ шэнэ гидроэлектростанцинуудые, каналнуудые, уһажуулгын ба уһалалгын системэнүүдые бариха зорилгоор, нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро зохёогдоһон түсэб хадаа коммунистическэ байгуулалтын сталинска агууехэ программын гол хубинь болоно.

Коммунизмын ехэ барилгануудые бэелүүлгэдэ СССР-эй бүхы арадууд хабаадажа байна. Оройдоо 5—7 жэлэй үнгэрхэдэнь Волгын, Доной, Днепрын ба Аму-Дарьягай уһан жэл бүри 22 миллиард үлүүтэй киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилхэ ба талын, сүл губи нютагуудай 28 миллион үлүүтэй гектар газар уһалха хүсэтэ турбинануудые хүдэлгэхэ юм. Уһаар садаһан тала дайда шэниисын, хлопогой, рисэй ба хүдөө ажахын олдооншье үнэтэ культурануудай элбэг ехэ ургаса үгэхэ. Түргөөр хүгжэжэ байгаа нийтын малажалда тэжээлэй баян, шэнэ база бии болгогдохо.

Дон мүрэн эдэ дүрбэн мүрэнүүдэй баганһ юм, гэбэшье хүдөө ажахыда шухала 25 миллиард кубическа метр үлүүтэй уһаяа жэл бүри Азовско далай руу шудхадаг. Энэ ехэ уһан ашаггүйгөөр урал болон лэглэнэ, гэхэ зуура тэрэ уһаар 5 миллион үлүүтэй гектар газар уһалжа болохо байгаа.

Тус бүрдөө Донһоо хоёр үлүүтэй дахин ехэ уһатай Днепр ба Аму-Дарья, 10 дахин ехэ уһатай Волга мүрэнүүдые ашаглабал, арадай ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ шухала али тухай ехэ чөөсэ энерги ба уһа байгаалиин ресурснуудай үгэжэ шадаханъ элитэ.

Социалистическэ экономикын дэбжэлтэ, наука ба техникын хүгжэлтэ, ажалша олониитын культурно-техническэ хэмжээнэй угаа ехэ ургалта хадаа асари ехэ гидроэлектростанцинуудые, каналнуудые бариха зэргээр, энэ орёо зорилго амжалтатайгаар шиидхэхэ арга боломжо хангаа.

Коммунистическэ байгуулалтын ашa туһада, ажалша олониитын ашa туһада байгаалиин баялигуудые ашаглаха зорилгоор байгаалиие шэнэдхэн хубилгаха тухай сталинска һургаал хадаа коммунизмын ехэ барилгануудые бэелүүлхэ түсэбүүдэй үндэһэ һууринь болоо.

Коммунизмын асари ехэ барилганууд өөһэдынгөө хэмжээнүүдэй ба далайсануудай талааршье, барилгынгаа темпээршье, техническэ зорилгонуудайнгаа орёо наринай талааршье дэлхэй дээрэ эгээн ехэ байна.

Волгодохи Куйбышевска ба Сталинградска гидроэлектростанцинуудай барилгын база дээрэ ойрын 5—6 жэл соо Поволжьеын ба Каспишаларай нам газарнуудай 14 миллион үлүүтэй гектар дайда уһалагдаха ба уһаар элбэг болгогдохо.

Главна Туркменскэ канал Баруун Туркмениин Каспишадарай нам газарай урда районуудай, Аму-Дарьягай адагай, Кара-Кумай сүл талын баруун хубиин 8,3 миллион гектар газарта уһа үгэхэ юм.

Каховско гидроузелай, Урда-Украинска ба Хойто-Крымскэ каналнуудай барилга хадаа Украинын ба Крымэй үрэжэлтэ 3,2 миллион гектар талмайе культурнаар элдүүрилэгдэдэг газартаряалан болгохо арга олгохо байна.

Волго-Донской каналай барилгатай дашарамдан 2,75 миллион гектар гандадаг газар амидаралай уһаар хангагдаха.

Манай орон доторхи уһалагдадаг ба уһаар элбэг газарай талмайнь 5—7 жэлэй турша соо ехээр үргэдхэгдэхэ. Энэ хадаа Агууехэ Октябрьска революциин урда тээ манай орон дотор байгаашаһаа 10 дахин ехэ болохо, олон мянган жэлэй түүхэтэй Нил мүрэнэй уһалагдадаг бүхы губи талын талмайһаа 11 дахин ехэ, мүн һүүлэй 100 жэл соо американецуудай уһалһан ба уһажуулһан бүхы талмайһаа 4,5 дахин ехэ болохо байна.

Багахан сагай турша соо 4,2 миллион квт. нийтэ хүсэтэй гидроэлектростанцинууд баригдахань. Хара, Азовско, Каспиин, Аральска, Балтиин ба Сагаан далайнуудые хоорондонь холбоһон уһан замуудай үргэн сеть бии болгогдохо. Эдэ станцинууд Октябрьска революциин урда тээхи Россиин электростанцинуудһаа 12 дахин ехэ электроэнерги жэл бүри үгэхэ юм.

Сталинска барилгануудай хэмжээнүүд ба темпые эли тодоор харуулхын тулада, эдэниие капиталистическэ оронуудтахи ехэ каналнуудай барилгын хэмжээнүүдтэй, темптэй жэшээд үзэе.

166 километр утатай Суэцкэ канал 10 жэлдэ, 98 километр Кильскэ канал—8 жэлдэ, 81 километр утатай Панамска канал 33 жэлдэ баригдаһан байгаа. Тиимэһээ, Суэцкэ канал жэл соо, дунда жэшээгээр 16,6 километр, Кильскэ канал—12,4 км. Панамска—2,4 км. баригдаһан болоно.

Капиталистическэ оронуудтахи каналнуудай барилгын эдэ темпнүүдынь сталинска үеын агууехэ барилгануудай темпһээ жэшээгүй бага байна.

Урда-Украинска, Хойто-Крымскэ каналнуудай, Главна Туркменскэ каналай, Волго-Донской каналай утын хэмжээнь уһажуулгын ба уһалалгын аса һалаануудтаяа хамта олон мянган километр юм. Эндэ жэл бүри арбаад, зуугаад бэшэ, харин хэдэн мянгаад километр утатай каналнууд баригдаха, ондоогоор хэлэбэл, капиталистическэ оронуудтахи каналнуудай барилгаһаа хэдэн зуу дахин ехэ байха болоно.

Панамска канал барихадаа орой хамта 212 миллион кубометр газар малтаһан, 3,8 миллион кубометр бетонно хүдэлмэри бүтээгдэһэн, ондоогоор хэлэбэл, жэл бүри 6,4 миллион кубометр газагай ба 0,11 миллион кубометр бетонно хүдэлмэри хэгдэһэн байгаа.

Харин манай барилганууд дээрэ нэгэ жэл соо бүтээгдэһэн газарай ба бетонно хүдэлмэриин хэмжээн Панамска каналай барилга дээрэ 33 жэлдэ хэгдэһэн тиимэ хүдэлмэриин хэмжээнһээ оло дахин үлүү болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ капиталай орон доторхи гидротехническэ барилга ехээр хороогдоо. Кризисүүд ба хүдэлмэригүйдэлгэ, арад зоной угырэлгэ, яаралтайгаар зэбсэглэлгэ, агрессиин ба шэнэ дайнда бэлэдхэлгын политика—эдэ хадаа мүнөө сагай империализмын үеын капиталистическэ системые элирхэйлэн харуулна.

Советскэ гүрэн болбол ороной үйлэдбэриин хүсэнүүдэй түгэлдэр ехэ шэнэ бадаралта хангалгада, арадай ажабайдалай хэмжээе улам дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаһан амгалан тайбан, зохёон байгуулхы хүдэлмэри эрхилнэ.

Хүсэн түгэс советскэ техникые түшэг болгон, ажалые социалистическэ ёһоор эмхидхэлгэ хадаа манай орон доторхи барилгын түргэн темпын үндэһэ һууринь болоно.

Сталинска барилгануудые бэелүүлгэ хадаа урдань үзэгдөөгүй ехэ гидротехническэ барилгануудые, уһалалгын ба уһаар элбэг болголгын системэнүүдые байгаалиин элдэб условидо бүтээлгын проект зохёохо, бариха ба ашаглалгада оруулха үедэ тохёолдодог бэрхэшээлнүүдые зай... ябадалтай холбоотой ... Ленин—Сталинай агууехэ па... хүмүүжүүлһэн советскэ эрд... инженернүүд, хүдэлмэриш... колхознигууд творческо аж... раа, новаторска методүүдээ... дэ бэрхэшээлнүүдые амжал... гаар зайсуулна.

Волго-Донской каналай ба... эндэ хэлэгдэһэнэй эли тодо ... болоно. Ажалые эмхидхэлг... хим жэшээ ба эдэ барилга... промышленностиин үгэдэг ... техникэ хадаа энэнэй урда ... раалагдаһан болзорнуудые ... жэлээр хороохо арга олгоо, ... тус каналые 1952 онһоо аша... галаа оруулха ябадал хангаа.

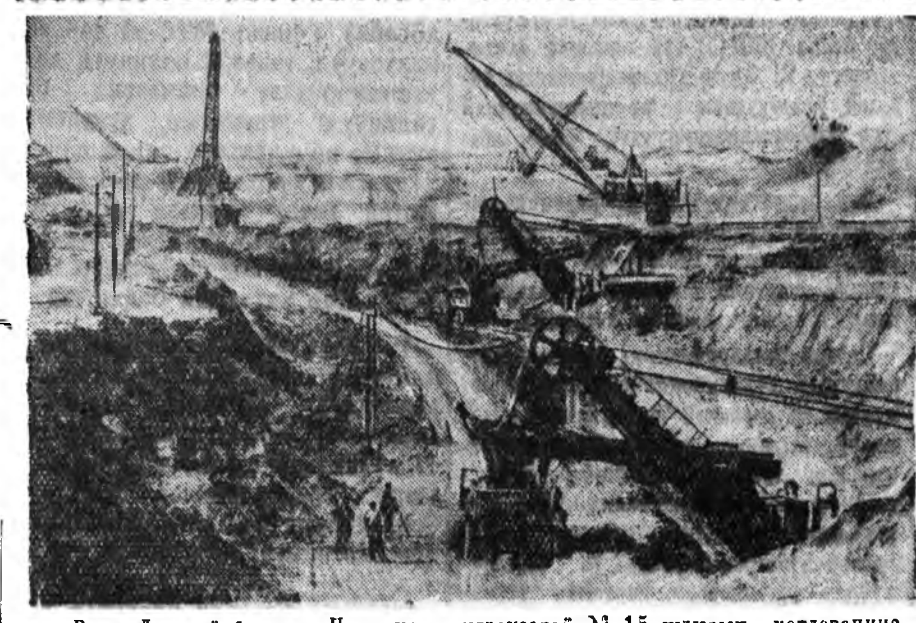
Газарые нэгэндоро мал... зөөдэг ба обоолдог ехэ з... сууд Цимлянска гидроузел... рилга дээрэ ашаглагдана. ... землесос нэгэ һарын турш... газар малтаха 15 мянган ... орондо хүдэлмэрилэн, 250 ... кубометр шорой гарган ... шадалтай.

Волго-Донской каналай ба... дээрэ хүдэлмэрилэн ябадаг ... экскаваторнууд 8 мянган ... хүнэй орондо ажаллана.

Бетонно хүдэлмэриин ... үндэһэн хубилалтанууд ... Бүхы процессүүдынь автом... ка болгогдоһон бетонно з... барилга дээрэ ашаглагдана.

Эдэ бүхы түрүү зэргын ... кые дүршэл ехэтэй инжене... технигүүд ба хүдэлмэриш... хилнэ. Эдэнэр орёо нарин ... машинануудые ба механиз... хүсэд бүрин шудаланхай. Бо... вистскэ парти, Советскэ ... тельство болбол коммун... агууехэ барилгануудые бэ... болзор соо бүтээхэдэ шуха... хы юумэ хангаа.

Профессор В. Ш...
техническэ науканuудай д...

Волго-Донской барилга. Цимлянска гидроузелай № 15 шлюзын котлованиие малталга. Тэндэ электрическэ экскаваторнууд ба «ЭШ-1» маркын алхалдаг хэдэн экскаваторнууд газарай хүдэлмэри хэдэг юм. Шорой зөөлгэ дээрэ МАЗ маркын хэдэн арбаад самосвалнууд ажаллана.

ТАСС-эй фотохронико.

...ө ажахын Бухэсоюзна выставкын кандидадуудай ажал тухай

АДУУШАДАЙ ОРОЛДОЛГО

...рийн аймагай Үдын сомоной ...най нэрэмжэтэ колхозой гэ... Дугар Базаров 6-дахи жэлээ ...шаар хүдэлмэрилнэ. Адууша... хүдэлмэри хүндэ хүдэлмэри ...һалхитай, бороотой, саһатай... үдэр адуушан хадаа мори ... лэ түхэреэн сүүдхэ соо ...а манажа ябадаг. Гүүдэй ...гын үедэ адуушанай хүдэлмэ... ангаяа харюусалгатай боло... юм. Гараһан унаган бүхэние ...ар харууһалжа, түлжүүлхэ ...тэй бшуу. Нүхэр Базаров ...гөө оролдосотой ажалаар ... бэрхэшээлнүүдые шадама... дабажа, ажал хүдэлмэридөө ...амжалта туйлажа шададаг ...

...уушаар хүдэлмэрилһэн 5 жэл ...о нүхэр Базаров 262 унага ..., бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ, ...наһатай болгоод, колхоздоо ...һан байха юм. 1949 ондо ...гөө дааһан 68 гүүнһээ 63 ... абажа, нэгэшье хоролтогүй... түлжүүлһэн байгаа. 1950 ондо ...гүүнһээ 54 унага абажа, хорол...гөөр түлжүүлжэ шадаа һэн. ...нөө жэлдэ 45 унага абаад .... Нёдондо 80 гүү ороондо ...жа, тэдэнэй 75-ниинь түрэхэ ...һон байгаа. Нүхэр Базаров эдэ гүүнһээ 75 унага абажа, бул... бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ ...готой. Энээнээ дүүргэхэ бай... ...нь ямаршье ажаг һэжэг бай..., юуб гэхэдэ, нүхэр Базаров ...е унага үхүүлдэггүй юм.

Нэгэшье унага хоролтодо ...хагүйн тула тэдэнэй хойно... саг үргэлжэ, үдэр һүнигүй ха... ...алха хэрэгтэй. Илангаяа һү...сагта унагадые арьятан ...һоо һэрэмжэтэйгээр аршалха ... шухала. Һүниндөө минии ... һүрэгые шононууд нэгэнтэ... дайладаг һэн. Тэд нэгэшье ... нэгэшье унага шонодо ба...аагүйб,—гэжэ нүхэр Базаров ...гөө ажал тухай хөөрэдэг. ... болбол залуу адуушадай ... һургаал абамаар жэшээ... ...е хөөрэдэг юм. Мүнөө нүхэр ...ров өөрынгөө хүбүүе адууша... ажалда һургажа байна.

...Би үндэр наһатай боложо яба... Минии һүүлээр адуушан ба... һал хэрэгтэй болохо ха юм. Тиимэһээ би мүнөө хүбүүгээ дахуулан, ажалдаа һургажа байнаб. Хүбүүмни энэ ажалда дуратай тула муу бэшэ адуушан болохо гэжэ найдагшаб. Имагтал хүн бүхэн өөрынгөө ажалда дурладаг байхадаа ажалайнгаа эрхим мастер боложо шададаг,—гэжэ нүхэр Базаров урматайгаар хөөрэнэ. Простой хүнүүдэй ажал хүдэлмэридэ манай түрэл правительствын угаа ехэ анхарал хандуулдаг тухай нүхэр Базаров баяртайгаар иигэжэ хэлэнэ:

—Манай правительство бидэнэртэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгоно, орденууд ба медальнуудаар шагнана. Би герой бэшэшье һаа, энэ үндэр нэрэзэргэдэ хүртэхэ яһала дуратайб. Зүгөөр, эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллаха, амжалтаараа һанаагаа амархагүй, колхозоо улам баяжуулалсаха гэжэ үдэр һүниин илгадгүй оролдохо хэрэгтэй. Колхозойнгоо баян байхада бидэнэршье шанга шадалтай байхабди. Минии ажал һайнаар түлэгдэдэг. 1950 ондо би гансаараа 1006 ажалта үдэр, манай бүлэ хамта дээрээ 2317 ажалта үдэр олоһон байна. Ажалта үдэртөө мяха, һү, тоһо, таряа ба овощь элбэг ехээр абаабди. Гансахан мүнгөөр манай бүлэ 3000 шахуу түхэриг абаа.

Нүхэр Базаров жэл бүри ажалай нэмэлтэ түлбэри абадаг. 1949 оной хүдэлмэриин түлөө 3 тугал, 3 центнер таряа, 1950 оной хүдэлмэриин түлөө 8 хони ба нэгэ тугал нэмэлтэ түлбэри абаһан байна. Тэрэшэлэн нүхэр Базаров «Республикын эрхим адуушан» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэдэ хоёр удаа хүртэһэн ба мүнөө жэлдэ хүдөө ажахын Бухэсоюзна выставкэдэ кандидадаар баталагдаһан байна.

—Иигэжэ намда—колхозой юрын адуушанда ехэ хүндэлэл үзүүлэгдэнэ. Манай орон дотор хүдэлмэришэ хүн угаа ехэ хүндэтэй. Ажал хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандажа, тэрээндээ бүхы арга шадабари, дүршэлөө зорюулбал, хододоо хүндэтэй, нэрэ түрэтэй ябаха юм,—гэжэ колхоз дотороо хүндэтэй хүн, колхозно үйлэдбэриин үнэн сэхэ ажалша нүхэр Базаров хөөрэнэ.

Е. Золтоев.

Түрүү фермэ

...дын аймагай Кагановичын нэ...этэ колхозой адуунай-товарна ...ын хүдэлмэрилэгшэд 1950 ... туршада адуу мори хүгжөөхэ ... жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, ... моридой тоо толгойе нилээд ...оруулһан байна.

...50 оной гүрэнэй түсэб адуу ... үсхэбэрилгөөр 106 процент, ...адые үсхэбэрилгөөр — 138 ...ент, гүүдые ороондо оруулгаар ... процент дүүргэгдэһэн бай... Эндэхи адуушад 123 гүүдһээ ...ага абажа, бүрин бүтэнөөр ...үлһэн байна.

...с колхозой КТФ-е даагша нү... Рабдан Чойбонов 1950 ондо ... абалгаар һайн показатель...е туйлажа, 5 центнер 80 ки...мм ороохо нэмэлтэ түлбэри ...һэн. Гадна, БМАССР-эй хү... ажахын Министерство 250 тү...гөөр тэрэнние шагнаһан бай... Адуунай-товарна фермын хү...эрилэгшэд зүблөөн дээрээ Би... колхознигуудай хандалгые ... хэлсээд, адуу мори үсхэ...рэнэй түсэб 1951 ондо 103 про... дүүргэжэ, тооень 1950 оной... 50 толгойгоор олон болгохо ...листическэ уялга абанхай.

...гадые үсхэбэрилгөөр түсэбөө ...процент дүүргэхын тула 125 ...ээ 108 унага жэлэй дүүрэтэр ...а (69 унага абаха даалгаба... оронд), тэдэнээ бүрин бүтэ... тэжээхэ уялга даанхай .... Энээниие туйлахын тула ...ой кампани эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэхэ, гүүдэйнь 100 процент шахуунь искусственнаар ороондо оруулагдаха байна.

Орооной кампани һайнаар үнгэргэхэ арга бии байна. Юуб гэхэдэ, гүүдынь тобир тарган ондо ороо. Азаргануудынь орооной кампанида һайнаар бэлэдхэгдэнхэй, искусственнаар ороондо оруулагдаха тусхай пунктнууд түхеэрэгдэнхэй. Улан-Удын ГЗК-һээ племенной азарга апрель соо асараа.

Энэ фермэ кадрнуудаар хүсэд хангагданхай, адуу моридынь наһа наһаарнь илгагданхай. Гүүдэй эдеэлхээр һайн ногоотой, уһатай бэлшээри дүтэ шадар бии.

Колхозой осеминатор нүхэр Норбо Гармажапов хүдэлмэреэ һайнаар мэдэдэг, дүршэлтэй хүн юм. Ороондо оруулһан гүүдэйнь түрэлгэ жэл бүхэндэ 85—90 процент хүрэдэг. Жэшээнь, 1949 ондо ороондо ороһон 110 гүүдһээнь 95 унаган абтаа. Мүн 1950 ондо ороондо оруулһан 118 гүүдһээнь 108 унагад абтахаар мүнөө хүлеэгдэнэ.

1950 ондо Гүрэнэй заводой конюшни нүхэр Гармажаповые 1000 түхэригөөр шагнаа, энэ нүхэр 700 ажалта үдэр олоод, нэмэлтэ түлбэридэ 3.8 центнер ороохо абаа. Нүхэр Гармажапов ажалшадай депутадуудай Зэдын аймагай Соведэй гүйсэлкомой тогтоолоор 1951 ондо хүдөө ажахын Бухэсоюзна выставкэдэ хабаадахаар баталагдаа.

В. Мададаев, зоотехник.

ТҮЛНҮҮДЫЕ ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛНА

...хэнэй аймагай Кагановичын ...жэтэ колхоздо түл абалга ...аар үнгэргэгдэжэ байна. Энэ ...ээ колхозой адуу үсхэбэрилхэ ...эй түсэб дүүргэгдэхэнь. ...уушад 15 унага абаад һай... түлжүүлжэ байна. Ойрын ...үүдтэ үшөө 20 гаран гүүдые ...үлхээр тэдэнэр хүлеэнэ. Адуу... Т. Белобородова болон бусад ...ой кампаниие саг болзор соонь үнгэргэхын тулада элэбхитэйгээр хүдэлмэрилнэ.

СТФ-гэй гахайшан Николай Сороковиков нёдондо жэлдэ абаһан 84 поршоонхоёо һайнаар харууһалжа, нэгэшье хоролтогүйгөөр ондо оруулба. Энэ жэлдэшье түрэһэн олон поршоонхонууд зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалагдана.

Н. Бадмацыренова.

...ан зоригтойгоор ажалладаг һаалишан

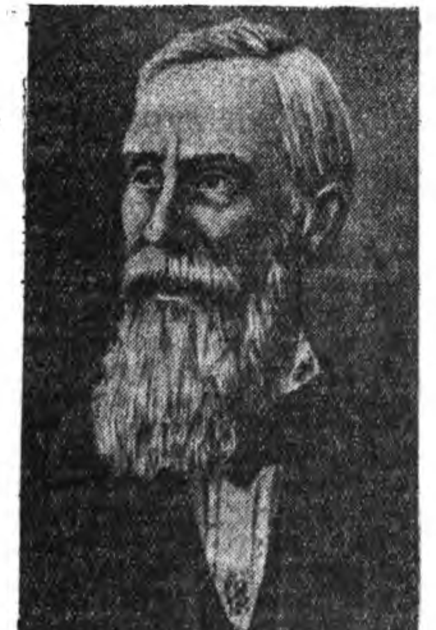
...ина Данзанова габшагай ...араа Хориин аймаг дотор ...й һаалишан болонхой. 1950 ...46 тугаллаха ба һубай ...ые, 4 бухануудые Сталинай ...жэтэ колхозой правлени ...ажа үгэһэн байгаа. Тэрэ гэ...дэ малаа һайнаар, хоролто...өөр харууһалжа ябана. Гали... Данзановагай хүдэлмэридэ 70 ...тай эхэнь ажалаараа ба зүб...өөрөө туһалалсана.

— Колхозно ниитын малые өөрынгөө нюдэнэй сэсэгы мэтээр харууһалаагүй һаа, энээндэ амжалта туйлагдахагүй,—гэжэ нүхэр Данзанова хөөрэдэг юм. Мүнөө тус гүүртын үнеэдынь түрэжэ эхилээ. Һаалиша Данзанова 6 тугал түрүүлжэ абаад, бултыень бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байна.

Б. Намжилон.

Манай календарь

ОРОДОЙ АГУУЕХЭ МАТЕМАТИК

Databases Ородой агууехэ эрдэмтэ — математик ба механик Пафнутий Львович Чебышевэй (1821—1894) түрэһэнһөө хойшо мүнөөдэр 130 жэл гүйсэбэ. П. Л. Чебышевэй нэрэ хадаа эсэгэ ороной математикын түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө оршохо байна. Тэрэ хадаа Н. И. Лобачевскидэ адли дэлхэйн агууехэ математигуудай нэгэниинь мүн. Эдэ алдарта ехэ математигуудай зохёолнууд дотор ород арадай математическа гениин гүн гүнзэгы байһаниинь илангаяа элеэр тобойжо харагданхай. П. Л. Чебышевэй байгуулһан Петербургска математическа түрүүшын шэнэ, ехэ һургуули хадаа научна хүдэлмэрилэгшэдэй дунда угаа түргэнөөр алдаршаа һэн.

Чебышевэй ба тэрээнэй уг удамые залгамжалагша оюун бэлигтэнэй идеянүүдые хүгжөөһэн советскэ математигууд өөһэдынгөө зохёолнуудаар хилын саадахи наукын туйлалтануудые холо хойноо орхёо. Тэдэнэр болбол ородой ехын ехэ математигуудай, түбхын түрүүндэ П. Л. Чебышевэй зохёолнуудһаа эхи абаһан тоонуудай теориин ба вероятностиин теориин талаар онсо гайхамшагта амжалтануудые туйлаа.

Юрын тоонуудые хубаарилгын теори хадаа хоёр мянгаһаа үлүү жэлэй туршада байраһаа хүдэлөөгүй шахуу байгаа. Имагтал ород арадай бэлиг түгэлдэр хүбүүн П. Л. Чебышев үнгэрэгшэ зуун жэлэй тэн багта тус теориин хүгжэлтые урагшань элитэ ехээр дабшуулаа. «Тус хэмжээһээ үлүү гарахагүй юрын тоонуудай тооё тодорхойлолго тухай», «Юрын тоонууд тухай» гэһэн тусхай зохёолнууд доторнь тэрэнэй математическа гайхамшагта оюун бэлигынь дүүрэн хүсөөрөө гэрэлтэн харагдаа һэн. Тоонуудай петербургска теори гэжэ алдаршаһан теори хадаа эгээ эдэ хоёр гениальна зохёолнуудһаа эхи һуури абаһан байна. Эрдэмтэ болбол научнашье, практическашье сэгнэшэгүй ехэ удхашанартай хэдэн олон гайхамшагта зохёолнуудые байгуулаа.

П. Л. Чебышев болбол тон ехэ бэлигтэй эрдэмтэ-математик байхаһаа гадна, өөрынгөө саг үеын техническэ ухаан бодолой хүгжэлтын түрүү зэргэдэ ябаһан элитэ ехэ ухаалан бүтээгшэ байһан юм. Тэрэ хадаа ухаалан зохёоходоо ажалые шадаал һаа ехээр арбилха, ямаршье хүдэлмэриин сагые алмаха гэжэ эрмэлзэдэг байгаа.

Өөрынгөө наһанай турша соо Чебышев болбол 40 гаран элдэб шэнэ механизмуудые ухаалан бүтээгээ. Тэрэнэй хэһэн гүнзэгы шэнжэлэлгэнүүдынь механизмууд тушаа ородой наукада эхи һуури табижа үгөө. Механизмуудай ба машинануудай теориин талаар эрдэмтын мэдэсэнь айхабтар үргэн ехэ байгаа.

1878 ондо агууехэ математик арифмометр ухаалан зохёоһон юм. Энэнь тэрэ үедэ бии байһан иимэ түрэлэй машинануудта орходоо үлэмжэ һайн байгаа.

Ородой агууехэ революционернүүд-демократууд Белинскиин, Чернышевскиин, Добролюбовой, Герценэй материалистическэ идеянүүд Чебышевэй творчествын удха шэнжэдэ нүлөөлһэн байха юм. П. Л. Чебышев эрдэмтэ байхаһаа гадна, общественнэ ёһотой ажал-ябуулагша байгаа. Тэрэ хадаа Эхэ оронойнгоо, арадайнгаа үмэнэхи гражданска үүргэеэ гүнзэгыгөөр мэдэрдэг байжа, ородой культурые баяжуулгада ехэхэн аша туһа хүргөө.

Курсантнуудай воскресник

Хүдөө ажахын Юрөөдэхи нэгэ жэлэй һургуулиин (Сэлэнгэ) курсантнууд Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо воскресник үнгэргэжэ, ехэхэн туһа хүргэбэ. Воскресниктэ 80 гаран курсантнууд хабаадалсаа.

Тус колхозой полевой хоёр станудай хоорондо зоогдохо телефонно столбнуудай нүхэнүүдые 20 курсантнууд малтаба.

С. Бальжинимаев.

Залуушуулай бэшэһэн шүлэгүүд тухай һанамжанууд

«Бурят-Монголой үнэн» газетын редакцида үдэр бүри хэдэ хэдэн шүлэгүүд орожо байдаг. Тэдэнэй олонхинь хүдөөгэй һургуулинуудай һурагшадһаа ерэнэ. Мүн хүдэлмэришэд, колхознигууд, студентнэр шүлэгүүдые, рассказуудые бэшэдэг юм.

Редакцида залуушуулай эльгээһэн шүлэгүүдые хараад үзэхэдэ, поэтическэ зүб зам тэдэнэй бэдэржэ байһаниинь элирнэ. Советскэ инаг Эхэ оронойнгоо арюун һайхан байдалые, хүн бүхэнэй жаргалта үдэрнүүдые магтаһан шүлэгүүд олон. Жэшээлхэдэ, А. Содномов (Хориин дунда һургуули) «Басаганай бэшэг» гэжэ шүлэг соогоо:

Амжалтатай ажаллаад басаган
Амаржа сүлөөтэй байхадаа
Сэдьхэл зүрхэнһөө баясан,
Сэрэгшэ нүхэртөө бэшэбэл даа?
Халуун мэндыем, ханимни,
Хүлеэжэ баяртай угтыш даа.
Хүхюугээр шамдаа бэшэхэмни
Колхоз, ажал тухайдаа...

гэжэ бэшэнэ. Электричествээр ниитынгээ хонидой ноохо хайшалдаг болоһоноо, культурна болбосон ажабайдалтай болоһоноо лирическээр тэрэ харуулна. Эдэ мэтэ жэшээнүүдые үшөөшье харуулжа болохо.

Манай залуу бэшэгшэд һүүлэй жэлнүүдэй туршада бэшэжэ эхилээ. Тиимэһээ дайнай хойто тээхи жэлнүүдэй ажабайдал тэдэнэй зохёолнуудай гол темэнь боложо үгэнэ. Галуута-Нуурай шахтёрнууд, ПВЗ-гэй токарьнууд, Боргойн ба Түгнын хонишод, Баргажанай, Түнхэнэй ангуушад зохёолнуудайнь геройнууд болохол ёһоороо болоно.

Гэбэшье, редакцида ерэһэн олохон шүлэгүүд удха найруулгынгаа ба уранһайханайнгаа талаар советскэ хүнүүдэй духовно эрилтые хангажа шадахагүй байна. Олонхи шүлэгүүд ямар нэгэн гү, али хэдэн олон дутагдалнуудтай байжа, хэблэлдэ толилогдоногүй.

Мүнөө бидэнэр энэ статья соогоо тэдэ шүлэгүүдтэ шэнжэлэл хэхэ зорилготойбди. Тиихэ зуураа тус тус хүндэ зохёол бэшэхэ сэхэ заабари, «рецепт» үгэжэ огто болохогүй байһан дээрэһээнь, юрэнхы дутагдалнуудые харуулхабди. Залуу бэшэгшэдэй шүлэгүүд тус тустаа адлирхуу дутагдалнуудтай байна.

Хэдэн олон залуу бэшэгшэд гансал үгэ найруулгадаа бүхы һаналаа табяад, шүлэгэйнгөө политическэ ямар асуудал тодорхойлхо байһандань һаналаа хүсэд табинагүй. Тиимэһээ шүлэгынь идейнэ талааараа һула болоно.

Василий Очиров —Баргажанһаа, Юрий Дашиев—Хориһоо хэдэ хэдэн шүлэгүүдые эльгээгээ. Тэдэнэй шүлэгүүд Агууехэ Октябрьска революци, тэрэнэй аша туһа тухай хэлэнэ. Мүн иимэрхүү удхатай шүлэгые Самбу Матушкеев (Галуута Нуурай рудоуправлени) бэшээ. Тэрэниинь уншахатай хамта ямар алдуугай эндэ би байһаниинь эли болоно. Ганса нэгэн үгын үлүү гү, али дутуу байһан дээрэһээ шүлэгэйнь шанар ехээр доошолонхой.

Агууехэ Октябрьска революциһаа урда тээ манай бурят-монгол арадые России баяшуул, наймаашад, Американ, Японии, Хитадай, Монголой зүһэн бүрини зольбо зайгуул дээрмэшэд ба бурядай ламанар, баяшуул дарладаг һэн. Тэрэ дарлалтаһаа бидэнэр России пролетарнадай, ород арадай ахадүүгэй туһаламжаар сүлөөлэгдөөбди. Энээн тухайда зохёолшод толо һонороор бэшэхэ уялгатай байгаа.

Эдэ нүхэдэй шүлэгүүдые саашань уншаад байхада, зохёол бэшэжэ шадаха хүнүүд гэжэ һанагдана. Арадай аман зохёолтой тэдэнэй танил байһаниинь, юрэнхы эрдэмэйнгээ талаар нилээд бэлэдхэлтэйнь, һүүлэй үедэ гараһан зохёолнуудтай танил байһаниинь элирнэ. Теэд, бидэнэй уншаһан шүлэгүүд соохи дутагдалнууд юун дээрэһээ гарааб? Хоёр шалтагаанһаа гараа гэжэ һанагдана. Нэгэдэхеэр, үгэнүүдээ юрэл холбожорхёод, тэдэнэйнгээ хамтараад байхадаа ямар удхатай болоһыень автор боложо үзөөгүй. Хоёрдохёор, тухайлхада, тэдэнэр политическэ бага бэлэдхэлтэй.

Политическэ бэлэдхэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ гээшэ уранзохёолшо бүхэндэ угаа ехэ удхашанартай. Орон соогоо болоһон ба боложо байгаа юумэнүүдые шэнжэлэн, политическэ тобшолол хэхэ, ерээдүйе уридшалан зүбөөр мэдэхэ гээшэ уранзохёолшын гол уялга мүн. Энэ уялгаяа дүүргээд лэ байбал, хүн бүхэн ажалдаа алдуу гаргахагүй, харин арад зондоо ашатай туһатайгаар ажаллаха байна. Поэтическэ мэргэн, хёрхо нюдые уранзохёолшодто политическэ һайн бэлэдхэл үгэдэг. Мүн түүхэ, географи болон бусад эрдэмүүдэй талаар эрхим бэлэдхэл хэрэгтэй.

Ажабайдалые ажаглан шэнжэхэ, тэрээнтэй гүнзэгыгөөр танилсаха гээшэ залуу бэшэгшэдэй, бүхы уранзохёолшодой арюун уялга мүн. Гэбэшье, зарим нүхэд энэ талаар ехэхэн дутагдалтай байна. Хэжэнгын дунда һургуулиин һурагша А. Жамбалдоржиев «Хун шубууд» гэжэ шүлэг эльгээгээ. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Хун шубууд
хушууран ниидэжэ үнгэрнэ
Дун сагаан
геологуудай майханууд дээгүүр...

Эдэ мүрнүүдые уншаһан хүн авторта этигэхэгүй байна. Юуб гэхэдэ, хун шубуул хушууржэ ниидэлдэггүй бшуу. Харин, галууд хушууран ниидэнэ гэбэл бодото байдал зүбөөр харуулагдаха байгаа. Уранзохёолшо хадаа хүн зоной ажабайдалтай танил байхаһаа гадна, байгаалиин бүхы үзэгдэлнүүдые һайн мэдэхэ ёһотой. Оршон тойроноо, хараһан үзэһэнөө толо һонороор аад, простойгоор, уншагшадай этигэхээр бэшэхэ гээшэ мастерствогой нэгэн шухала талань мүн.

Зарим нүхэд үгэнүүдэйнгээ зохихо һууринуудыень олоногүй. Дээрэ хэлэгдэһэн мүрнүүдые дахяад хаража үзэе. «Дун сагаан» гэһэн үгэнүүд майхануудта хамаадаха ёһотой байна. Теэд, авторай бэшэһэнэй ёһоор геологууд «дун сагаан» болошоо. А. Жамбалдоржиев хадаа «хун» «дун» гэһэн хоёр үгые абяагаарнь адли болгохо гэжэ оролдоо. Энэ һайн оролдолгоёо бодомжогүйгөөр бэелүүлһэнэйнь эсэстэ шүлэгэйнь удха буруу болоо.

Дээрэ нэрлэгдэгшэ шүлэг үргэлжэ дээрээ удхаараа һайн байбашье, эдэ мэтын дутагдалнуудтай дээрэһээ шүлэг боложо шадаагүй. Нүхэр Жамбалдоржиев эгээл элэбхитэй бэшэгшэдэй нэгэн юм. Энэнь ехэ магтаалтай гээшэ. Теэд, шанар муутай зохёол олоор бэшэхын орондо, эрхим һайн үсөөхэн зохёолнуудые бэшэбэл арад зондо аша туһатай гэжэ захиха байнабди. Олон шүлэг бэшэхэеэ яараха гээшэ буруу.

Мүн һулабтар шүлэгөө дахин дахин хаража, тэрэнээ заһажа һураха шухала. Таарамжагүй үгэнүүдые, һула удхатай мүрнүүдые шүлэг соогоо оруулбал, тэдэнээ гам хайрагүйгөөр хаяжа шалаха хэрэгтэй. Заримдаа һайн мүрнүүд ба һайн үгэнүүдыешье, хэрбээ тэдэнэй огто үлүү, ямаршье туһагүй һаань, зуража хаяха ёһотой юм. Тиигээгүй һаа тэргэдэ табан мөөри хэһэн шэнги болохо бшуу. Табадахи мөөринь юундэ туһатайб!

«...Би өөрөө хөөрэхэб
саг тухай,
өөрынгөө тухай...»

гэжэ манай үеын агууехэ поэт Владимир Маяковский «Шадалай хүрэмэ шанга хоолойгоор» гэһэн шүлэг соогоо бэшээ һэн. Эдэ үгэнүүдэй удхые манай залуу бэшэгшэд ойлгодог. Теэд, бодото хэрэг дээрээ—шүлэг бэшэхэдээ, өөрынгөө тухайда зарим нүхэд хөөрэбэшье, ажаһуужа байгаа саг тухайдаа тодоор хэлэдэггүй. Тиимэһээнь тэдэнэй лирикэ бодото байдалтай идейнэ холбоогүй болошодог. Иркутска гүрэнэй университедэй студент К. Ильин «Дахин хабар» гэжэ шүлэг эльгээгээ. Тэрэнэйнь һүүлэй хоёр бадаг хаража үзэе:

Хабарай город,
Һүниин город
Хэды галаар,
Хэды толоор
яларнаб,
Иимэ галаар,
Иимэ толоор
Минии дуран,
Инаг басаган,
Яларна, толорно—
Унтаргаагыш.

Энэ шүлэг техническэ талаараа ямаршьегүй байна. Энэнэй автоpые рифмэ, ритм болон теориин бусад асуудалнуудтай нилээд танил хүн гэжэ мэдэхээр. Теэд, өөрынгөө онсо, лирическэ һанал бодолые мүнөө үе сагай — электрын үе сагай байдалтай хүсэд холбожо автор шадаагүй. Һүниин городой олон мянган галнууд шэнгеэр носожо байһан дураяа унтараахые, юундэшьеб, тэрэ хүсэнэ. «Пожарник» гэжэ ород дуун бии. Автор, магад, тэрэ дуу дууряан бэшэхэ гэжэ бодоһон байжашье болоо. Теэд, басаганай дуранай галые пожарник унтараажа шадахагүй һэн лэ. Нүхэр Ильинэй шүлэг соо хамаг юумэн булта унтараагдаха шэнги болоно.

«Түрэл нютагайм колхоз» гэһэн шүлэгые Курумканай аймагай Кучигерэй долоонжэлэй һургуулиин һурагша Владимир Баторов бэшэһэн байна. Энээн соогоо томолхогдоһон колхозой байдал харуулха гэжэ авторай оролдоһониинь тон һайшаалтай байна. Теэд, шүлэгынь хурса болоогүй. Яраһанай тэмдэг мүр бүхэндэнь үзэгдэнэ. Яараха гээшэ уранзохёолой шанарые тон ехээр доошолуулдаг гэжэ залуушуул мэдэхэ ёһотой.

Өөрынгөө зохёолые заһаха, мүлихэ талаар захяа заабаринуудые Алексей Максимович Горький ба бусад ехэ ехэ уранзохёолшод оло дахин үгэһэн байдаг. Тэдэнэй өөһэдэйнь зохёолнуудай черновигуудые харахада ямар тэсэмгэйгээр, ямар ехэ оролдолго гаргажа, зохистой үгэнүүдые бэдэрэн олодогынь эли болоно. Залуу бэшэгшэд тэдэнһээ хэзээ бүхэндэ жэшээ абаха зэргэтэй.

Дамби-Нима Цыренов (Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн һургуули) «Амжалтын эхэ» гэжэ шүлэг бэшээ. Теэд, тэрэ шүлэг ондоо хүнэй—залуу бэшэгшэ Галановай шүлэгһөө сэхэ буулгагданхай. 1950 оной майн 21-дэ манай газетэдэ нүхэр Галановай «Амжалтын эхэ» гэжэ шүлэг толилоглоо һэн. Нүхэр Цыренов мүнөө тэрэ шүлэг соо оройдоо гансахан үгэ һэлгээ. «Горюнов» гэжэ байһыень «Доржиев» болгоо. Ондоо ямаршье хубилалта хээгүй. Тиигээд өөрынгөө зохёоһон шэнгеэр нэрэсэ табяа.

Иигэжэ шүлэг «бэшэхэ» гээшэ тон буруу байна. Хэдэн олон хүнүүд юун тухай шүлэг зохёохо ёһотойб гэһэн асуудалтайгаар редакцида хандадаг. Теэд энэ асуудалда сэхэ заабари үгэхэнь бэрхэтэй. Советскэ хүн, тэрэнэй хэрэг ажал зохёолой гол темэ боложо үгэхэ зэргэтэй.

Советскэ литература хадаа социалистическэ реализмын литература мүн. Үнэн зүб, түүхэдэ үзэгдэһэн баримтанууд дээрэһээ үндэһэлһэн зохёолнууд манай литературада бүхэ һуури эзэлдэг. Зохёол соо али бүхы юумын революционно хүгжэлтэ харуулагдаха ёһотой. Тиигэжэ коммунизмын элэбхитэй барилгашадые хүмүүжүүлхэ зорилгодо таараһан зохёол бэшэхэ шухала.

Редакцида хэдэн олон шүлэгүүд ерэнэ. Тэдэниие бултыень дэлгэрэнгыгээр шэнжэлһэн статья бэшэхэ гээшэ баһал хүшэр байна. Бидэ мүнөө энэ статья соогоо юрэнхы дутагдалнууд ба нүхэр Цыреновэй алдуу тухай тобшохоноор хэлэбэбди.

Д. Гунзынов.

Уранзураашадай творчествотой танилсана

Наран орохо тээшээ дүтэлжэ байба. Байгал тээһээ һэрюухэн һэбшээн үлеэнэ. Энэ үедэ Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо нэгэ автомашина хүрэжэ ерэбэ. Тэрэ хадаа Бурят-Монголой уран зурагуудай республиканска музейн эмхидхэһэн нүүдэл выставкэ байба.

Үдэшэ. Колхозой клуб соо электрын гэрэл яларна. Эндэ колхознигууд, загаһашад республикынгаа уранзураашадай творчествотой танилсахаяа олоорсо сугларанхай. Выставкэдэ РСФСР-эй габьяата ажал-ябуулагша, БМАССР-эй арадай уранзурааша Ц. Сампилов, БМАССР-эй габьяата ажал-ябуулагшад нүхэд Тимин, Окладников, Бурят-Монголой арадай уранзурааша Павлов ба бусадай зурагууд табяатай...

Колхознигууд уранзурагуудай республиканска музейн директор нүхэр Бажеевэй хэһэн Бурят-Монголой уранзураашад тухай элидхэлые һонирхон шагнаа. Һүүлээрнь тэдэнэр выставкын экспонадуудые хаража, ехээр һайшаапан байна.

Выставкэ үглөөдэрынь ондоо колхоздо ошоо. Иигэжэ, тус музейн нүүдэл выставкэ олон аймагуудаар ябажа, колхознигуудые республикын уранзураашадай творчествотой танилсуулна. Бичурын, Заиграйн, Мухаршэбэрэй ба бусад аймагуудай олон мянган колхознигууд выставкын экспонадуудые хараа.

Тус выставкэ мүнөө Байгалай загаһашадай поселогуудта гаранхай.

Б. Олсгов.

ҺУРГУУЛИНУУДАЙ ЭКЗАМЕНУУД

Улан-Удын № 7 эхин һургуулиин һурагшад ород хэлээр экзаменуудаа (хэлэлгээр ба бэшэлгээр) амжалтатайгаар барла.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрхим һурагшад Юрий Таряшинов ба Станислав Дубровский гэгшэд удаадахи экзаменуудтаа бэлэдхэжэ байна.

З. Веснинагай фото.

Эвенкийскэ һургуулида

Улан-Удын эвенкийскэ долоонжэлэй һургуулида манай республикын холын аймагуудһаа ерэһэн олон эдир хүбүүд, басагад һурадаг. Түрэлхидһөө хэдэн зуугаад километр холо газартахи һургуулиин интернадта байхадаашье, манай парти ба правительствын халуун анхаралые үдэр бүри үзэнэ. Энэ анхаралыень эрхим һуралсалаараа харюулхын тулада һурагшад экзаменуудтаа үнинэй бэлэдхээ юм. «Намда халуун анхарал хандуулдагайнь түлөө Эхэ оронойнгоо урда эрхим һуралсалаараа тоосохоор бэлэн гүб?», «Үзэһэн материалаа бүгэдынь мэдэнэ гүб?», «Минии эрдэм бэхи гү?» гэһэн ба бусад асуудалнуудтай статьянуудые тэдэнэр һургуулиингаа ханын газетэдэ толилоонхой. Үнгэрэгшэ экзаменууд тус асуудалнуудта эли тодо харюу үгөө.

5-дахи класста математикаар болоһон экзамен муубэшэ дүнгүүдые харуулаа. Петр Степанов, Иван Тымацлев гэгшэд эрхим сэгнэлтэ абаа. Владимир Воуль, Зоя Апполонова. Сергей Кузнецов ба бусад «4» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр экзаменаа бариһан байна.

Һурагшадтаа бата бэхи эрдэм олгохын тулада энэ һургуулиин багшанар ехэ оролдосотойгоор ба шангаар худэлмэрилөө. Тэрэнэйнь аша үрые түрүүшын экзаменууд харуулна. Ород хэлэ ба литературын багша Раиса Михайловна Болотова һурагшадтаа агууехэ ород арадай хэлэ һайнаар ойлгуулаа. Ород хэлэ һурагшадай ямар ехэ эрмэлзэлгэтэйгээр шудалхаяа хүсэдэгыень 7 класста болоһон экзамен харуулна. Тус классай һурагшад найруулга бэшэбэ. Тиихэдээ олон һурагшад эрхим, һайн гэһэн сэгнэлтэнүүдые абажа, нэгэшье хүн муу сэгнэлтэ абаагүй.

Мүн 6-дахи классай һурагшад математикаар экзаменаа барандаа амжалтатайгаар бария. Даша Зыдыкеева, Боря Аринульев, Галя Догончина, Володя Тулбуконов гэгшэд илангаяа шалгарһан байна.

Эвенкийскэ һургуулида экзаменууд үргэлжэлһөөр. Һурагшад бусадшье предмедүүлээрээ экзаменуудаа амжалтатайгаар бариха бэзэ гэжэ найдагдана.

И. Кисарина.

Экзаменаа һайнаар үгэжэ эхилэ

Улан-Удын басагадай № 3 һургуулиин газаагуур эдир залуу басагад үглөөнэй 7 часһаа эхилжэ харагдана. Тэдэнэрэй ажабайдалда мүнөөдэр онсо ехэ удхашанартай. Тэдэнэр мүнөөдэр экзаменуудаа үгэжэ эхилхэнь.

Һургуулиин класс бүхэн гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн, экзаменуудтаа бэлэн байба. Һургуулиин директор Е. И. Бурдуковская арадай гэгээрэлэй органуудай түлөөлэгшэдтэ хандан, «мүнөөдэр 5-дахи класста арифметикээр бэшэлгэ, 8-дахи класста алгебраар бэшэлгэ, 9-дэхи класста географяар экзамен болохо»—гээд, тэдэнние классуудта орохыень уриба.

Географи заадаг багша Нина Николаевна Лопатина, ассистент И. И. Тютрина гэгшэд 9-дэхи класста орожо һууринуудаа эзэлбэд. Түрүүшын 3 һурагшад билеэдүүдые ерэжэ абаба.

Һурагша Бэла Чаусовская түрүүшын партада һуужа, ойрозуура бэлэдхэһэнэйнгээ һүүлээр, гартаа указка барин, картын урда ошоод, асуудалнуудта харюусажа эхилнэ. Тэрэ хадаа Испаниин географическа услови, байгаалиин байдал, хүн зон, гол мүрэнүүд тухайда тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө. Тэрэнэй мүнөө үеын политическэ байдал тухай хэлэхэ зуураа, американецууд Испаниие өөрынгөө сэрэгэй плацдарм болгожо байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Һүүлээрнь һурагша Доржиева Югославиин байгаалиин байдал, хүн зон, баялиг тухайда тон тодоор хөөрэжэ үгэбэ, мүнөө үеын Югославиин байдалые хэлэхэ зуураа, тэрэнэй үнэн сэхэ хүн зонойнь немецкэ булимтарагшадтай эрэлхэгээр тэмсэһые, мүнөө ямар байдалда ороһыень тон зүбөөр хөөрэбэ.

Удаань билеэдүүдые абаһан басагад барандаа ойлгосотойгоор, зүбөөр харюусабад. Һурагшад политическэ мэдэрэлээ һайнаар дээшэлүүлдэг байгаа. Энэнь тус экзамен дээрэ элеэр харагдаба.

Ж. Цыренова.

Эрхим бэлэдхэлэй аша

Иволгын дунда һургуулиин багша Евдокия Лаврентьевна Круглова һурагшадайнгаа үзэһэн материалаа амжалтатайгаар дабгажа, экзаменуудтаа эрхим бэлэдхэлтэйгээр ерэхын тулада ехэхэн хүсэ ба оролдолго гаргаа. Кругловагай хүтэлбэрилдэг 4-дэхи «А» классай һурагшад һаяхан ород хэлээр диктант бэшээ. Һуралсалай жэлэй туршада үзэһэн материалаа тэдэнэр һайнаар, ойлгоо гэжэ экзаменай дүн харуулна. Һурагшад Сергей Банзаракцаев, Виктор Воробьев, Нина Иванова, Виктор Фомин гэгшэд «5» гэһэн сэгнэлтэ абаа. Тэрэшэлэн найман хүн «4» сэгнэлтэтэйгээр экзаменаа барян.

Мүн багша Г. М. Тангасова хүтэлбэрилэгшэтэй 4-дэхи «Б» классай һурагшад бата бэхи эрдэмтэй байһанаа экзамен дээрээ харуулаа. Лидия Архипова, Борис Вязников, Ала Лобанова ба бусад һурагшад экзаменаа һайн сэгнэлтэтэйгээр бариһан байна. Энэ һургуулиин 10-дахи классай һурагшад зохёол бэшээ. Виктор Иванов, Леопард Новиков ба бусад экзаменационно хүдэлмэрээ гүнзэгы удхатайгаар бэшэжэ, һайн сэгнэлтэнүүдые абаа.

А. Нагаслаев.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, майн 24. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин частьнууд Хитадай һайндуратантай хамтадаа ябажа, американо-английскэ интервентнүүдэй контрдобтолгонуудые хэдэ хэдэн шэглэлнүүдтэ гэдэргэнь сохиһон ба тэдэниие ехэ гээлтэ хоролтонуудта оруулһан байна гэжэ мүнөөдэр Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мэдээсэбэ.

Эб найрамдалай плебисцит

ВАРШАВА, майн 23. (ТАСС). Эб найрамдалай национальна плебисцит Польшодо дүүрэхэ дүтэлжэ байна. Олон уезднүүдтэ плебисцидэй дүүрэһэн тухай мэдээсэлнүүд абтаба.

Майн 22-ой байдалаар, Польшо дотор эб найрамдалай национальна плебисцидэй бюллетеньнүүдтэ 17.688.998 хүн гар табиһан байгаа.

Анри Мартэн тушаа гаргагдаһан приговор болюулагдаа

ПАРИЖ, майн 23. (ТАСС). «Юманите-Диманш» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, үсэгэлдэр кассационно сүүд хадаа эб найрамдалай түлөө баатарлиг тэмсэлшэ, сэрэгэй моряк Анри Мартэн гэгшые тушаалһаань гаргаха ба табан жэлээр түрмэдэ хааха гэжэ нёдноны жэлэй октябриин 19-дэ Тулоной сэрэгэй трибуналай гаргаһан шиидхэбэрине болюулаа. Сэрэгэй сүүдэй засагаархид Анри Мартэндэ эсэргүү шэнэ процессые энэ удаа Брестын сэрэгэй трибуналаар бэлэдхэхэ магадгүй гэжэ тус газетэ мэдээсэнэ. Анри Мартэниие дары сүлөөлхын түлөө эрид шангаар тэмсэхыень французска бүхы патриодуудые, эб найрамдалай бүхы хамгаалагшадые уряална.

Корея руу индийскэ сэрэгүүдые эльгээхэ гэһэн США-гэй эрилтэ тухай

ДЕЛИ, майн 23. (ТАСС). Корея руу индийскэ сэрэгүүдые эльгээхэ гэһэн США-гэй эрилтэ тушаа «Индиан Ньюс Кроникл» газетэ редакционно статья соогоо иигэжэ бэшэнэ: сэрэгүүдые эльгээхэ тухай асуудалаар ехэ зурилдөөнүүд бии юм, иимэрхүү ямар нэгэн юумэ хэгдээ һаа, орон дотор үймөөн болохо. Манай хани барисаата хүршэ—Хитадта эсэргүү бидэнэр хэзээдэшье дайлалдахагүйбди.

Эб найрамдалай ба эрхэ сүлөөгэй асуудалнууд тушаа бидэнэр өөһэдынгөө принципүүдые саг үргэлжэ, хатуу батаар сахихабди, США-гэй аюултай, буруу политикые дэмжэхэгүйбди. 56 нацануудай нэрэһээ хэгдэжэ байһан болобошье энэ дайн гол түлэб манай дайн гэжэ американецууд яагаад ойлгоногүйб?

Индиин сэрэгүүд добтолхын тулада бэшэ, харин обороной тулада байдаг юм, тиимэһээ тэдэнэр гэртээ байха ёһотой».

Забастовкын хүдэлөөн

Капиталистическэ оронуудай хүдэлмэришэн анги өөрынгөө экономическа байдалые һайжаруулхын түлөө героическаар тэмсэжэ байна.

«Этнос» гэжэ грекческэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Кания-Ретимнон округой ОТЭ-гэй (телефон, телеграф, радио) албахаагшад гурбан үдэрэй забастовко соносхоо. Эдэнэр экономическа байдал һайжаруулха эрилтэ табина. Мүнөө бүхы орон доторнь хэлхэсэ холбоон хүдэлхэеэ болёод, сэрэгэй шэнжэтэй телеграммануудшье дамжуулагданагүй.

Бразилидахи Санта-Мария (Рио-гранде-до-сул штат) гэжэ түмэр замай ехэ узелай 6 мянган хүдэлмэришэд ба албахаагшад салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэтэйгээр, бүгэдэниитын забастовко соносхоо гэжэ бразильска «Импреса популар» газетэ бэшэнэ.

Австриин гуталай фабрикануудай олонхи хүдэлмэришэд майн 22-то хүдэлмэреэ зогсоогоо. Тэдэ фабрикануудай үйлэдбэриин советүүд салин хүлһэ дээшэлүүлхыень предпринимательнүүдһээ эринэ. «Дайнһаа гэмтэгшэдэй союзай» хамтын суглаан Венэдэ боложо, 20 процентээр пенси дээшэлүүлхэ эрилтэ хэбэ.

Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин исполкомой сессидэ ошобо

БУДАПЕШТ, майн 23. (ТАСС). Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин исполкомой хүдэлмэридэ хабаадахын тула ВЛКСМ-эй ЦК-гэй секретарь, ВФДМ-гэй орлогшо-түрүүлэгшэ Н. Михайлов ба ВФДМС-эй секретарь Романовский Будапешт ошобо.

Дүрбэн гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонорой даб дээрэхи зүблөөн

ПАРИЖ, майн 23. **(ТАСС-эй тусхай корреспондентһээ).** СССР-эй, США-гэй, Великобританиин ба Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонор 59-дэхи заседаняа хэбэ. А. Громыко заседаниие хүтэлбэрилөө.

Урда мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, Атлантическа пакт ба американска сэрэгэй базанууд тухай асуудалые зүблэрэгдөөгүй пункт болгон, хэлсэхэ зүйлдэ оруулхые үсэдөөр буруушааһан баруун гурбан гүрэнүүдэй делегацинуудай хараа бодолой тон үндэһэ баримтагүйе үсэгэлдэрэй заседани дээрэ СССР-эй түлөөлэгшэ Громыко элирхэйлэн харуулаа.

Өөһэдынгөө хараа бодолые бэхилхэ гэһэн бүхы «дурдалгануудай» дууһахадань, баруун гурбан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд үсэгэлдэрэй заседани дээрэ үгэ абахые хүсөөгүй, тиигээд заседани хаагдаһан байна.

Ээлжээтэ заседани майн 24-дэ болоо.

США-да эльгээһэн чехословацка нота

ПРАГА, майн 23. (ТАСС). США-һаа Прагада байгаа посольстводо Чехословакиин гадаадын хэрэгүүдэй Министерствын майн 21-дэ эльгээһэн нота доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Чехословацка республикада эсэргүү шэглүүлэн ябуулагдажа байгаа дайсан харша ябуулгануудые буруушаан, гадаадын хэрэгүүдэй Министерство болбол Америкын Холбоото Штадуудай правительствода хэдэ дахин протест мэдүүлхэ баатай болоһон байна. Гэхэ зуура, тус протестнүүдэй зүбые мэдэрхэ баатай болоһон аад, Америкын Холбоото Штадуудай правительство дайсан харша ябуулгаяа зогсоогоогүй, харин улам бүри ехэдхэһэн байха юм.

Эб найрамдалда дуратай ондоо гүрэнүүдтэй ба арадуудтай хамта ябагша Чехословацка правительствын, чехословацка арадай өөрынгөө политикые бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахиха ба бэхижүүлхэ ябадалда, арадуудай хоорондо эб эетэ демократическа харилсаа байгуулха хэрэгтэ зорюулдаг байхадань, харин Америкын Холбоото Штадуудай правительство Чехословацка республикада эсэргүү шэглүүлэгдэһэн дайсан харша ябуулгаяа элдэб формотойгоор хододоо бэлэдхэжэ, эмхидхэжэ ба эрхилжэ байна».

Американска правительство болбол «хуурмаг мэдээсэлнүүдые дамжуулжа, тухиран урхидхэлгын пропаганда эрхилэн, Чехословацка республикада эсэргүү хандуулагдаһан дайсан харша ябуулгадаа өөһэдын радиостанцинуудые хэрэглэнэ. «Сүлөөтэ Европа» гэжэ худалаар нэрлэгдэһэн американска бага волнатай радиостанци Чехословакида харша пропаганда хэлгээрээ американска радиостанцинуудай дунда онсо илгарна».

Нотын хоёрдохи бүлэг соонь мүн иигэжэ заагдана гэбэл:

«1951 оной майн 4-дэ американска сэрэгэй зэбсэглэмэл 6—7 хүнүүд хоёр автомашинада һуужа Баварска Меринг гэжэ деревниһээ Марианске-Лазненскэ районой Броумов деревни ошоһон шоссейгээр, хилын 22 ба 23 гэһэн тэмдэгүүдэй хоорондуур, чехословацка гүрэнэй хилые дабаһан байгаа. Тэдэнэр хилын хоёр талаар погранична шлагбаумуудые тойрон гараад, өөһэдынгөө машинануудаар чехословацка территори руу нэбтэрэн орожо, погранична объектнүүдые дурамаар хараһан ба тэдэниие фотографировалһан байха юм. Хилые дабагшад нэбтэрэн орошодоол адляар, чехословацка территориһоо гаража ошоһон байна.

Эдэ баримтанууд чехословацка засагаархидаар тодоруулагдаад, Германидахи американска эзэмдэлгын зонотой хилэлһэн хилэ дээрэ алба хэжэ байгаа погранична сахюулаар лаблан баталагдаһан байгаа».

«Дээрэ дурсагдаһан баримтанууд хадаа Чехословацка республикын территориальна ойгоо хүртэхэгүй эрхые Америкын Холбоото Штадуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зүгһөө эбдэһэн ганса нэгэн ушар бэшэ байна, — гэжэ нотын гурбадахи бүлэг соо тэмдэглэгдэнэ. —Энэ хадаа Чехословацка республикын территори дээрэ индивидуальна тагнуул ба террористическэ ябуулгануудые, һүйдхэлшэ хорото этэгээдүүдые дэмжэхын тула, тэрэшэлэн дайсан харша тагнуулай ябуулга сэхэ хэхын тулада американска сэрэгэй органуудаар чехословацка газарай ба агаарай хилэнүүдые хододоо, бүдүүлигээр эбдэдэг ябадалнуудай нэгэниинь лэ гээшэ. Тус тус ушарнуудта Чехословацка правительствын мэдүүлхэ баатай болоһон хэдэ хэдэн протестнүүд энээн тухайда гэршэлнэ.

«Чехословацка правительство болбол,—гэжэ нота дотор мэдүүлэгдэнэ,—энэ нота соо дурсагдагша ушарнуудаар тодоруулагдаһан Америкын Холбоото Штадуудай правительствын дайсан харша ябуулгые эрид сэгнэнэ. Энэ дайсан харша ябуулгынь бүхы формонуудта эсэргүү эрид протест мэдүүлээд, Америкын Холбоото Штадуудай правительствын зүгһөө абтаһан хэмжээнүүд тухай мэдээсэл хүлеэнэ».

Иранска правительство англо-иранска нефтяной компаниин эрилтые буруушаагаа

ТЕГЕРАН, майн 23. (ТАСС). Нефть тухай асуудал шиидхэхын тула арбитраж хэхые дурадхажа, майн 8-да англо-иранска нефтяной компаниин эльгээһэн бэшэгтэ иранска засагаархидай үгэһэн харюу Иранай финансуудай министрын гар табилгатайгаар толилоглобо.

«Урдын англо-иранска нефтяной компаниин түлөөлэгшэдэ» эльгээгдэһэн иранска харюу соо иигэжэ хэлэгдэнэ: Иранай бүхы территори дээрэ нефтяной промышленность национализировалэгдээ гэжэ соносхоһон хуулинуудай буулгабариие хабсаргажа, премьер-министрын даалгабаряар финансуудай министр болбол нефтяной промышленностиие национализацилга арадуудай суверенитедэй эрхэ дээрэ үндэһэлэгдэнэ гэжэ дахин тайлбарилна. Иранда нефтяной промышленностиие национализацилха тухай асуудал иранска арадай суверенны эрхын үндэһэ һуури дээрэ бэелүүлэн шиидхэгдээ, тиин энэ асуудал арбитражда дамжуулан үгтэхэ ёһогүй, мүн уласхоорондын ямаршье эмхи зургаан энэ асуудалые хаража үзэхэ эрхэгүй байна гэжэ иранска харюу соо хэлэгдэнэ.

Иранай финансуудай министрын энэ харюу бэшэг хадаа англо-иранска нефтяной компанида үгтэһэн сэхэ харюу байхаһаа гадна, нефтяной промышленностиие национализацилха тухай асуудал тушаа английскэ правительствын нотодо үгтэһэн харюу болоно гэжэ тегеранска журналистнууд багсаана.

Хойто-атлантическа блогой агаарай һуралсал

ЛОНДОН, майн 23. (ТАСС). Информациин английска центральна бюрогой дамжуулһанай ёһоор, майн 23-най 10 часта агаарай һуралсал эхилээд, Хойто-атлантическа блогто хабаатай 6 оронуудай: США-гэй, Англиин, Франциин, Даниин, Голландиин ба Бельгиин 500 самоледнууд хабаадажа байна гэжэ Парижда соносхогдоо.

Энэ һуралсал хадаа 6 һарын туршада соо бэлэдхэгдэһэн байна, үшөө бүри ехэ һуралсалнууд сентябрь соо болохо юм гэжэ тус мэдээсэл доторнь хэлэгдэнэ.

СПОРТ

Республикымнай спортсменүүдэй амжалта

Хүнгэн атлетикээр РСФС[Р] түрүү һууриин түлөө Сибирск... ный мүрысөөн байгша оной ... 20—21-дэ Иркутскда үнгэргэ... Тус мүрысөөндэ Новосибирск... родой, Томско, Иркутска, Кем... скэ областьнуудай, Красно... Алтайска хизаарнуудай ... БМАССР-эй спортсменүүд х... далсаа.

Эхэнэрнүүдэй мүрысөөн ... гаяа шанга тулалдаатайгаар ... рөө. 100 метртэ 14 эхэнэрнүүд ... бэ. Тэндэ шалгаржа гараһан ... Цыжипова (Улан-Удын педи... тудай студентка), Шишкова ... лай резервнүүлэй Улан-Удын ... гуулиин хүдэлмэрилэгшэ), Су... (Томск) гэгшэд финальна гүйл... хабаадаа. Тиин, нүхэр Цыжи... түрүү һуури эзэлжэ, Сибирск... нын чемпионой нэрэзэргэдэ хү... Хоёрдохи һуурине Шишкова, ... бадахиие—Сухова эзэлһэн ба...

800 метртэ эхэнэрнүүдэй гүй... харагшадые ехээр һонирху... Эндэ гүйһэн 7 эхэнэрнүүд ... спортсменка Цыжипова (БМА... 2 минута 22 секунда соо ... нэгэдэхи һуури эзэлээ. Нё... жэлэй чемпион Криволо... (Томск) хоёрдохи һуури аб... байна.

Утые харайлгада Бурят-Мо... һоо Тоня Шишкова түрү... Хоёрдохи һуури нүхэр Дуб... (Томск) эзэлээ.

Үндэрые харайлгаар нэг... һуурине красноярскынхидай ... культурница Першина эзэлэ... дохи һууринда нүхэр Доля (Том... 3-дахида нүхэр Демент... (БМАССР) гэгшэд гараһан ба...

Ядро түлхилгэ шанга тэмсэ... дүүрээ. Эндэ нүхэр Цыжипова... һал толотомо илалта туйлажэ... даһан байна. Хоёрдохи һуури ... хэр Зинкович (Иркутск) ... Дискэ шэдэлгэдэ манайхидһаа ... хэр Дементьева хоёрдохи һуур... гараа. 1-дэхи һуури красноярск... хид абаһан байна.

Эрэшүүлэй дунда түрүү һ... буляалдаан эршэмтэйгээр үнг... Эндэ Бурят-Монголой спор... нүүд ехэхэн амжалтануудые ... лаһан байна. Республикын че... В. Голованов 100 метрын хар... 11.1 секунда соо ерэжэ, мүр... нэй нэгэдэхи һуури эзэлээ. Я... чук хоёрдохи һуури эзэлэ...

Утые харайлгада Владим... лованов 6 метр 49 сантиметр ... гэжэ, баһал нэгэдэхи һуу... эзэлжэ шадаа.

Хүнгэн атлетикээр хоёр ... мүрысөөнэй дүнгөөр Сибирск... нын командна түрүү һуури То... областиин спортсменүүдтэ хү... һэн байна. Манай республикын ... манда хоёрдохи һуури тү... Гурбадахи һуури Новосибирск... родой командада хүртөө.

Томско областиин, БМАССР... ба Новосибирск городой коми... нууд РСФСР-эй Министрн... Соведэй дэргэдэхи физкульт... ба спортын хэрэгые эрхилхэ Ко... тедэй дипломуудаар шагнагда... Бурят-Монголой командаһаа сп... сменүүд Голованов, Шевчук, ... жипова, Шишкова, Демент... гэгшэд хүнгэн атлетикээр ССС... түрүү һууриин түлөө мүрыс... хабаадалсахын тулада, РСФС... нэгэдэмэл командын составта ор... лагдаа.

М. Хаба...

Гүрэнэй Московско ... музейдэ

Зүүн зүгэй культуранудай Гү... нэй Московско музей болбол ... зүгэй хилын саанахи ба сов... арадуудай зураглан харуулх... кусствын экспонадуудаар тон б...

Имагтал Октябрьска рев... циин һүүлдэ эдэ арадуудай ... честьвын хүгжэн һалбарһан... эндэ харагдана.

Тэдэнэй дунда Бурят-Монг... АССР-эй зураглан харуулха ис... ствын хүгжэлтэ үргэнөөр хару... дана. Эндэ табигдаһан олон з... гуудай дунда БМАССР-эй габ... та ажал-ябуулагша А. Тимин... раһан, БМАССР-эй габьяата ... тист Бадма Балдаковой порт... бии. Тиихэдэ. һылүүршэд Б. ... росв ба Ш. Дашиев гэгшэдэй ... дэлмэринүүдые харагшад ехээр ... нирхоно.

В. Брайковск...

ХРОНИКО

БМАССР-эй Верховно Сове... Президиум болбол нүхэр Ант... Халбаевич Хамагановые БМАС... эй юстициин Министр болгон ... милбо.

Харюусалгата редакт...
Б. А. ОЧИРО...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6-64, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—03602. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000